จดหมายข่าว ธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (เมษายน - มิถุนายน) 2554 ISSN 1906-4977

แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย : *ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล*

มหาวิทยาลัยรับผิดชอบต่อสังคม : *เก็บตกสัมมนา จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย*

นานาสาระเกี่ยวกับสภามหาวิทยาลัย : *ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา University Governance ของ สรอ.*

: *ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปมหาวิทยาลัย*

มหาวิทยาลัยกับคดีพิพาทในศาลปกครอง : *การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย*

สารบัญ

Contents >>

3 แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล

7 เก็บตกสัมมนา จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย

12 ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา

16 ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปมหาวิทยาลัย

20 การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย

23 ข่าวอุดมศึกษาที่น่าสนใจ

24 ข่าวประชาสัมพันธ์

Editorial >>

บทบรรณาธิการ

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นฉบับที่ 10 เนื้อหาในจดหมายข่าวฯ ประกอบด้วย แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย (ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล) มหาวิทยาลัยรับผิดชอบต่อสังคม เก็บตกสัมมนา : จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย "มหาวิทยาลัยรับผิดชอบต่อสังคม...สังคมร่วมรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย" (รศ.ดร.ชัยณรงค์ คันธพนิต และ ดร.เจริญชัย โขมพัตราภรณ์) นานาสาระเกี่ยวกับสภามหาวิทยาลัย "ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา University Governance ของ สรอ." (ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช) "ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปมหาวิทยาลัย" (ผศ.รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร) มหาวิทยาลัยกับคดีพิพาทในศาลปกครอง "การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย" (ดร. กมลินทร์ พินิจภูวดล)

จดหมายข่าวธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นสื่อกลางในการแลกเปลี่ยนทัศนะและประสบการณ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับอุดมศึกษา และการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการขับเคลื่อนมหาวิทยาลัย หากท่านผู้อ่านมีข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการจัดทำจดหมายข่าวฯ หรือประสงค์ที่จะนำบทความเรื่องธรรมาภิบาล ตลอดจนประสบการณ์ หรือแนวปฏิบัติที่ดีเกี่ยวกับธรรมาภิบาลและการบริหารจัดการที่ดีในสถาบันของท่านมาเผยแพร่ กรุณาติดต่อกองบรรณาธิการตามที่อยู่ด้านล่างนี้ จักขอบคุณยิ่ง

กองบรรณาธิการ

สถาบันคลังสมองของชาติ
www.knit.or.th/ugi

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา : ศ.ดร.ปิยะวัติ บุญ-หลง ดร.กมลินทร์ พินิจภูวดล

กองบรรณาธิการ : ดร.นงเยาว์ เปรมกมลเนตร
นางวิสุทธินี แสงประดับ นางสาวฉันทลักษณ์ อาจหาญ

จัดพิมพ์โดย : สถาบันคลังสมองของชาติ
ชั้น 22 อาคารมหานครยิบซั่ม เลขที่ 539/2 ถนนศรีอยุธยา
เขตราชเทวี กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์ : 0 2640 0461 โทรสาร : 0 2640 0465

แนะนำนายกสภามหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล

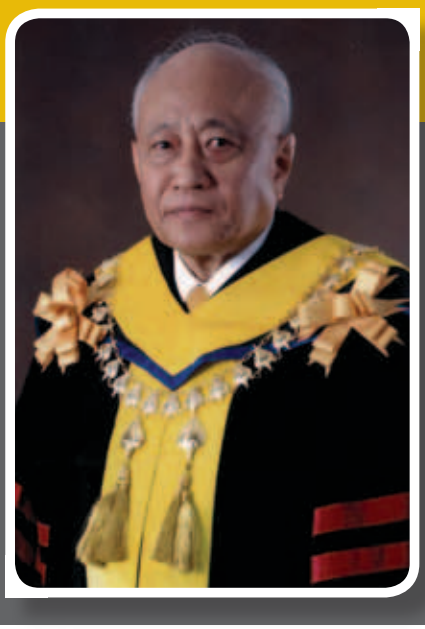

สถาบันคลังสมองของชาติ ได้รับความกรุณาจาก
ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล
ในการเข้าสัมภาษณ์เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554
เวลา 10.00-11.00 น. ณ สภากาชาดไทย กรุงเทพฯ

ประวัติ

ศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล เกิดเมื่อวันที่ 8 ตุลาคม พ.ศ. 2483 สำเร็จการศึกษาเภสัชศาสตรบัณฑิต (ภ.บ.) จากคณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ หลังสำเร็จการศึกษาได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาโท จบการศึกษาเภสัชศาสตร์มหาบัณฑิต (ภบ.ม.) สาขาบริหารเภสัชกิจ จาก Brooklyn College of Pharmacy, Long Island University. New York, USA และได้รับประกาศนียบัตรผู้บริหารระดับสูง จาก Asian Institute of Management และปริญญาเภสัชศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ จาก 4 มหาวิทยาลัย คือ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร และเภสัชศาสตร์ดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาเภสัชอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ประวัติการทำงานที่สำคัญ ได้แก่

- กรรมการและรองกรรมการผู้จัดการบริษัทโอลิค (ประเทศไทย) จำกัด
- ประธานกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติสาขาวิทยาศาสตร์เคมีและเภสัชกรรมการแห่งชาติเพื่อพัฒนางานเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานวิจัย งานทดสอบงานผลิตชีววัตถุ และงานสอน สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- รองประธานสหพันธ์เภสัชกรรมสมาคมแห่งเอเชีย (FAPA)
- นายกเภสัชกรรมสมาคมแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์
- นายกสมาคมนิสิตเก่าคณะเภสัชศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- อุปนายกและนายกสภาเภสัชกรรม
- ที่ปรึกษาศูนย์บริการโลหิต สภากาชาดไทย

ศ.พิเศษ จอมจิน จันทรสกุล ได้รับพระราชทานครื่องราชอิสริยาภรณ์ เบญจมาภรณ์มงกุฎไทย และ เหรียญเงินมงกุฎไทย ปัจจุบัน **ศ.พิเศษ จอมจิน จันทรสกุล** ดำรงตำแหน่ง นายกสภามหาวิทยาลัยอุบลราชธานี

บทสัมภาษณ์ >>

ศ.(พิเศษ) ดร.จอมจิน จันทรสกุล

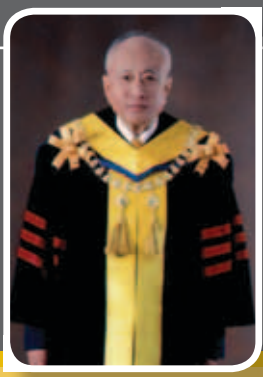

นายกสภามหาวิทยาลัย ควรจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยที่ดูแลเป็นอย่างดี เข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องของวัฒนธรรม พื้นที่ คือผู้บริหารจะต้องศึกษา เรียนรู้ ลงไปคลุกคลีเพื่อให้รู้ว่าธรรมชาติของมหาวิทยาลัยนั้นเป็นอย่างไร

1. แนวความคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย

ธรรมาภิบาลหรือการปกครองหรือการบริหารจัดการที่ดี เป็นปัจจัยสำคัญอย่างมากที่มีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อให้บรรลุในภารกิจที่สำคัญอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโดยหลักการของธรรมาภิบาลนั้นยึดหลักการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1.1 **ความโปร่งใส** เนื่องจากมีผู้ร้องเรียนกันมาก ผู้บริหารหรือแม้แต่สภาฯ ก็ขาดความโปร่งใส ในเรื่องของการมีส่วนร่วมเช่นกันเพราะฉะนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรอย่างยิ่งที่จะดำเนินการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย บางครั้งต้องดูแลแบบภาคเอกชน ซึ่งต้องผลักดันและใช้เวลาแต่การส่งเสริมเรื่องธรรมาภิบาลนี้ นอกจากนำมาใช้กับสภาฯ แล้ว ควรจะทำกับผู้บริหารทุกระดับในองค์กรที่เกิดขึ้น

1.2 **การมีส่วนร่วม**

1.3 **ความเป็นธรรม**

1.4 **ความมีประสิทธิภาพ**

1.5 **ความรับผิดชอบ** เช่นเรื่อง การผลิตบัณฑิต ซึ่งพยายามเน้นว่า ให้ได้บัณฑิตที่พึงประสงค์มีคุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของคนใช้บัณฑิต แต่บางครั้งการผลิตบัณฑิตขึ้นมาไม่ได้เน้นคุณภาพมากนัก โดยบางครั้งจะเห็นว่า ไปเน้นที่ปริมาณ เน้นเรื่องรายได้ความอยู่รอด หรือในภายหลังกรรมการสภามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีได้ระบุว่าจะเน้นเรื่องคุณภาพเป็นหลักสำคัญและเน้นเรื่องปริมาณเป็นลำดับรองลงมา และได้พยายามควบคุมนักศึกษาที่รับเข้ามา เพราะฉะนั้นจะเห็นว่าหลายปีที่ผ่านมานักศึกษาที่จำนวนลดลงไม่ได้ตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เพราะมหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบต่อผลผลิตที่เกิดขึ้นด้วยด้วย

1.6 **การตรวจสอบได้**

1.7 **ความมีอิสระ** ต้องมีขอบเขตด้วย บางครั้งหากมากเกินไป ขาดการควบคุมกำกับดูแลที่ดี ก็อาจจะมีผลเสียเกิดขึ้น

1.8 **ความคุ้มค่า**

1.9 **การมีมาตรฐาน** เคยได้รับการร้องเรียนว่า บางครั้งมี 2 มาตรฐาน ซึ่งตรงจุดนี้อยู่ที่มุมมองแต่ละคน อย่างไรก็ตามในเรื่องของการบริหารควรมองให้เป็นมาตรฐานเดียว

1.10 **การตอบสนองความต้องการของสังคม** เป็นอีกเรื่องที่เมื่อมีการประชุมสภาฯ กับผู้บริหารพยายามเน้นว่าทำอย่างไรให้สังคมของภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มหาวิทยาลัยตั้งอยู่ อย่างเช่น มาเรียนที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เลือกมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีเป็นอันดับแรกๆ แทนที่จะเข้ามาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร

ประเด็นที่ 1) ทำอย่างไรที่จะให้เป็นที่ยอมรับของนักเรียนในภูมิภาคนั้น

ประเด็นที่ 2) ทำอย่างไรให้ผลงานวิจัยของมหาวิทยาลัยตอบสนองต่อชุมชนต่อท้องถิ่นให้สามารถสร้างมูลค่าเพิ่ม

ตรงจุดนั้นได้ซึ่งในส่วนนี้ได้คุยกันในเรื่องของแผนฯ ที่เป็นขั้นเป็นตอน ถึงแม้มหาวิทยาลัยจะมีอายุถึง 20 ปี แต่บุคลากรมีวัยวุฒิที่ยังน้อยและส่วนใหญ่ก็ไปเรียนต่อต่างประเทศถึงกลับมาแต่ผลงานวิจัยที่ออกมายังน้อยอยู่ ซึ่งต้องใช้เวลาในการสอนค่อนข้างมาก หากเทียบสัดส่วนอาจารย์ปริญญาเอกของมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีค่อนข้างน้อย คงต้องใช้เวลาอีกสักพัก แต่แนวโน้มที่วางแผน 5 ปี – 10 ปี อยากให้งานวิจัยมุ่งเน้นไปสู่ชุมชนซึ่งเป็นเรื่องของการตอบสนองความต้องการของสังคม

หากถามว่ามีความคิดเห็นอย่างไรเกี่ยวกับการส่งเสริมธรรมาภิบาลในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย ผมมีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญและควรจัดให้มีการส่งเสริมให้มาก

2. การนำธรรมาภิบาลมาใช้ในการดำเนินงานของสภามหาวิทยาลัย

หากเทียบกับมหาวิทยาลัยแห่งอื่น สภามหาวิทยาลัยอุบลราชธานีมีการประชุมกรรมการสภาฯ ค่อนข้างน้อย โดยเฉลี่ยประมาณปีละ 8-10 ครั้ง ประกอบกับมหาวิทยาลัยตั้งอยู่ในต่างจังหวัด เพราะฉะนั้นในเรื่องการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย ส่วนใหญ่จะให้ความเป็นอิสระแก่ผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการดำเนินการ อย่างไรก็ตามสภาฯ ได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการกำกับดูแล เช่น การให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ ร่วมกับกรรมการสภาฯ การมีคณะทำงานร่วมระหว่างกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยในการพัฒนาช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆ ของมหาวิทยาลัย กิจกรรมหลักๆ เช่น การช่วยเหลือพัฒนาในเรื่องบัณฑิต การวิจัย หรือเรื่องทางด้านการเงิน เนื่องจากมีผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละฝ่ายเพื่อที่จะทำให้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

มีแนวทางความคิดเห็นจากผู้ที่มีประสบการณ์เพื่อช่วยในการทำงาน เพราะผู้บริหารในมหาวิทยาลัยเองเป็นผู้เยาว์อายุเฉลี่ยประมาณ 38-45 ปีจึงต้องมีการช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น ซึ่งการตั้งคณะทำงานเข้าไปช่วยในการบริหารบางครั้งอาจถูกมองว่าเป็นการล้วงลูก แต่ความจริงได้เรียนกับผู้บริหารมหาวิทยาลัยไว้แล้วว่า คณะกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิได้มีความตั้งใจที่จะช่วยมหาวิทยาลัยอย่างมาก เนื่องจากเห็นถึงปัญหา เห็นถึงความตั้งใจแต่ยังขาดประสบการณ์บ้างและยังมีปัญหาในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่จะทำให้ไปถึงเป้าหมายนั้น

การสร้างความเป็นธรรมโดยมีคณะทำงานทบทวนกฎระเบียบต่างๆ และปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความถูกต้องเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น นอกจากนั้นยังมีการทบทวนเรื่องกฎระเบียบต่างๆ ซึ่งได้ตั้งคณะกรรมการขึ้นมา 1 ชุดเพื่อทบทวนกฎระเบียบต่างๆ ที่มีการพูดถึงในแง่ของความไม่เป็นธรรมเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น เช่น ระเบียบในเรื่องเดียวกันอาจจะนำระเบียบของมหาวิทยาลัยอื่นมาดูเป็นตัวอย่างบ้าง ปรับของมหาวิทยาลัยเราให้เหมาะสมสอดคล้อง ควรรับฟังความคิดเห็นอย่างตัวผมเองเป็นบ่อย หากช่วงไหนที่มีปัญหาก็จะเรียกบุคลากรเข้ามานั่งคุยแบบไม่เป็นทางการ คือ เข้าใจว่า เราไม่ใช่ผู้บริหารมหาวิทยาลัย ในการกำกับที่ดีที่เราเข้าไปรับฟังความคิดเห็นจะช่วยให้เข้าใจมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น เข้าใจบุคลากร เข้าใจปัญหาที่เกิดในมหาวิทยาลัยมากยิ่งขึ้น เป็นต้น

ในอนาคตสภาฯ จะเน้นเรื่องของธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น เช่นเรื่อง ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ความรับผิดชอบ ความมีประสิทธิภาพและมีมาตรฐาน

3. บทบาทของนายกสภาฯ ในการกำกับดูแลมหาวิทยาลัย

นอกจากจะกำกับดูแลมหาวิทยาลัยตามบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. ของมหาวิทยาลัยแล้ว เดิมการประชุมสภามหาวิทยาลัยมีกำหนดประชุม 1-2 เดือน/ครั้ง ซึ่งพิจารณาเรื่องต่างๆ มากมายเช่น เรื่องกฎระเบียบ แต่ในปัจจุบันนอกจากจะดำเนินบทบาท ตาม พ.ร.บ. แล้ว นายกสภาฯ ควรจะมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมหาวิทยาลัยที่ดูแลเป็นอย่างดี เข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องของวัฒนธรรม พื้นที่ คือ ผู้บริหารจะต้องศึกษา เรียนรู้ ลงไปคลุกคลี เพื่อให้รู้ว่าธรรมชาติของมหาวิทยาลัยนั้นเป็นอย่างไร บางครั้งถ้าเราไม่รู้วัฒนธรรม ไม่รู้จักคน ไม่รู้จักสิ่งต่างๆ ในมหาวิทยาลัย บางครั้งเราเข้าไปอาจทำให้เกิดปัญหาได้เพราะฉะนั้นคือ

1) องค์ความรู้

2) นายกสภาฯ ควรจะมีลักษณะของธรรมาภิบาล มีความโปร่งใสชัดเจนและยึดติดในความคาดหวัง

3) นายกสภาฯ สามารถนำการประชุมกรรมการสภาฯ ได้เป็นอย่างดี

4) นายกสภาฯ สามารถพัฒนาวิธีที่จะทำให้สภาฯ มีความเข้มแข็งมีประสิทธิภาพ ผมเคยโปรโมทในเรื่องสภาฯ เข้มแข็ง ผู้บริหารมหาวิทยาลัยเข้มแข็ง หากทำได้จะทำให้งานไปได้ดีขึ้น แต่ก็ไม่ค่อยประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และสภาฯ กับผู้บริหารมหาวิทยาลัยจะต้องทำงานไปด้วยกัน ไม่ใช่ไปสร้างความขัดแย้งเพราะจะทำให้เกิดปัญหาขึ้นมาตลอด เช่น การที่จะทำให้สภาฯ เข้มแข็ง ควรจะปรับโครงสร้างของสภาฯ และเลือกคนเข้ามาทำงานที่เหมาะสม แต่หากมองในองค์รวมแล้ว ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากพบปัญหาในด้านการปรับโครงสร้าง อย่างเช่น ความต้องการบุคคลตามลักษณะที่กำหนด หรือ ความต้องการสรรหารองอธิการสักหนึ่งท่านมาช่วยงานเต็มเวลา ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากไม่สามารถปลีกจากงานหลักได้ ถึงจะดึงรองอธิการ

ในด้านใดด้านหนึ่งมาก็ยังเป็นไปได้ยาก อีกอย่างสำนักงานสภามหาวิทยาลัยเอง หากเข้าไปแล้วการที่จะนำคนออกถ้าสมมุติคนนั้นไม่มีประสิทธิภาพการที่จะนำคนออกเป็นไปได้ยาก

ในปัจจุบันเริ่มมีการนำคนจากส่วนกลางมาช่วย Staff ที่มีความรู้ความสามารถมาทำงานให้กับสภาฯ ให้ความร่วมมือสนับสนุนและช่วยเหลือผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้สามารถบริหารมหาวิทยาลัยไปได้อย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพและสำเร็จลุล่วงในภารกิจต่างๆ ของมหาวิทยาลัยไปได้อย่างดี

4. การดำเนินงานของมหาวิทยาลัยที่สภามหาวิทยาลัยให้ความสำคัญ

1) การดำเนินการของผู้บริหารมหาวิทยาลัยตามมติสภาของมหาวิทยาลัย

2) การผลิตบัณฑิต การจัดการศึกษา ควรมองตั้งแต่การรับเข้า การสอน การให้ความรู้ การสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับนักศึกษา

3) การบริหารการเงินและทรัพย์สินให้เป็นไปตามระเบียบ

4) การบริหารงานบุคคล รวมถึงการสร้างผู้บริหารโดยเริ่มตั้งแต่การเปิดรับบุคลเข้าทำงานให้ตรงตามลักษณะของงานวางแผนและพัฒนาบุคคลให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง

5) การบริหารความเสี่ยงในด้านต่างๆ เช่นเรื่องการศึกษาควรวิเคราะห์ถึงความเสี่ยงที่จะเกิด ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพของเด็กที่เข้ารับการศึกษา เรื่องการเรียนการสอนเพื่อให้เด็กเป็นบัณฑิตที่ดีสมบูรณ์แบบ

6) การติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลงานของมหาวิทยาลัย จะต้องสอบสนองการประเมินจากภายนอกด้วยเพื่อให้เกิดการทำงานต่างๆ ถูกต้อง โปร่งใส ไม่เกิดปัญหาในการทำงานในภายหลัง

7) การพัฒนามหาวิทยาลัยเพื่อให้เป็นมหาวิทยาลัยที่ยอมรับในภูมิภาคอีสานตอนล่างและลุ่มน้ำโขง เนื่องจากมีนักศึกษาจากต่างชาติโดย มีประเทศลาว ประเทศเขมร ฯลฯ ในจำนวนไม่มากเนื่องจากประเทศดังกล่าวมีทุนน้อยในการศึกษา สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ท่านอยากให้ช่วยเหลือทางการศึกษาของประเทศเพื่อนบ้าน

5. ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัยในประเทศไทย

ในส่วนงานที่สถาบันคลังสมองของชาติดำเนินการเป็นเรื่องที่ดี โดยเริ่มจากสภามหาวิทยาลัยก่อน ส่วนของผู้บริหารมหาวิทยาลัยในส่วนต่างๆ ควรให้ความรู้ในเรื่องของธรรมาภิบาล

1) พัฒนาสภามหาวิทยาลัยและผู้บริหารมหาวิทยาลัยให้เกิดความตระหนักในเรื่องธรรมาภิบาล โดยการอบรมและยกตัวอย่างให้เห็นถึงผลกระทบจากการไม่ยึดหลักธรรมาภิบาล (กรณีที่เกิดขึ้นจริง ในมหาวิทยาลัยต่างๆ)

2) กำหนดให้จรรยาบรรณเป็นเรื่องที่ทุกคนต้องยึดปฏิบัติตามในการทำงานและควรมีกรรมการจรรยาบรรณประจำมหาวิทยาลัย

3) สร้างระบบ Recognize กับมหาวิทยาลัยที่มีธรรมาภิบาลที่ดี และลงโทษมหาวิทยาลัยที่มีปัญหาอันเกิดจากการไม่ยึดมั่นในธรรมาภิบาล

4) ศึกษาดูงานในมหาวิทยาลัยที่มี Best Practice ในด้านต่างๆ เพื่อให้ผู้บริหารหรือกรรมการสภาได้เข้าไปดูหรือแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อประสบการณ์และตัวอย่างในการทำงาน

5) การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมในองค์กร ปรับเปลี่ยนองค์ประกอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัย

เก็บตกสัมมนา จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย "มหาวิทยาลัยรับผิดชอบต่อสังคม... สังคมร่วมรับผิดชอบต่อมหาวิทยาลัย"

รศ.ดร. ชัยณรงค์ คันธพนิต สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย
ดร.เจริญชัย โขมพัตราภรณ์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ได้ร่วมกับ สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และชุดโครงการส่งเสริมสุขภาวะองค์กรด้วยยุทธศาสตร์การส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมภาคธุรกิจ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ร่วมจัดประชุมสัมมนา "จุดเปลี่ยน CSR กับคุณภาพการศึกษาไทย : ครั้งที่ 1" ในประเด็น "มหาวิทยาลัยต่อสังคม ...สังคมร่วมรับผิดชอบมหาวิทยาลัย" เมื่อวันพฤหัสบดีที่ 21 เมษายน 2554 ณ หอประชุมศาตราจารย์สังเวียน อินทรวิชัย ชั้น 3 อาคารตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ถนนรัชดาภิเษก

การประชุมสัมมนาเริ่มด้วย **นายพันธ์ศักดิ์ เวชอนุรักษ์** กรรมการผู้อำนวยการ สถาบันธุรกิจเพื่อสังคม ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กล่าวต้อนรับผู้เข้าร่วมสัมมนา โดยระบุว่า บทบาทของมหาวิทยาลัยในภาพรวมนั้น คือ การผลิตบัณฑิตที่นอกเหนือจากมีความรอบรู้ในด้านเนื้อหาวิชาการที่เป็นพื้นฐานหลักในการทำงานแล้ว ต้องมีความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมด้วย อย่างไรก็ตามที่ผ่านมานั้น พบว่า การศึกษามุ่งเน้นที่เนื้อหาวิชาการมากเกินพอดี จึงทำให้บัณฑิตที่ผลิตออกมายังไม่ตรงกับความต้องการที่ครอบคลุมถึงความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมมากนัก ถึงแม้ว่าจะได้มีความพยายามในการร่วมมือกับผู้ประกอบการและสังคมนอกรั้วมหาวิทยาลัยอยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่ชัดเท่าที่ควร วันนี้นับเป็นความพยายามที่จะช่วยกันมองหาจุดร่วมในด้านความร่วมมือกันต่อไปในอนาคตและโดยที่สถาบันธุรกิจเพื่อสังคมได้ถูกจัดตั้งขึ้นมาโดยตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มี Corporate Governance และ Corporate Social Responsibility ที่ดีจึงน่าจะก่อให้เกิดความร่วมมือกับสถาบันอุดมศึกษาในภายภาคหน้าเป็นอย่างดีต่อไป

ดร.สุเมธ แย้มนุ่น เลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้กล่าวเปิดงานประชุมสัมมนามีใจความสำคัญว่า การจัดสัมมนาในครั้งนี้ นับเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีและเหมาะสมต่อการประสานความร่วมมือที่จะนำไปสู่การทำความเข้าใจและขับเคลื่อนแนวคิดในด้านความรับผิดชอบของสถาบันอุดมศึกษาต่อสังคมโดยรวมของประเทศ และก็จะเป็นการดำเนินการที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของประเทศด้วยเช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมวิชาการสายรับใช้สังคมที่ครอบคลุมถึงการนำนักศึกษาลงไปทำงานพื้นที่ ซึ่งในท้ายที่สุดแล้วก็คือ การนำเอาศักยภาพของส่วนต่างๆ ในสังคม มาร่วมกันพัฒนาโดยมีการใช้ความรู้ทางวิชาการเป็นฐานที่สำคัญสู่การเป็นสถาปนิกของสังคมต่อไป

ปาฐกถาพิเศษ **"จุดเชื่อม"** พลังรวมของสังคม โดย **ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย** องคมนตรี กรรมการและเลขาธิการมูลนิธิอนันทมหิดล กล่าวได้อย่างน่าสนใจในหลายประเด็น ซึ่งเน้นถึงภาคการศึกษาต้องมี Social Responsibility ให้เป็นระบบ รวมถึง ธรรมาภิบาล (Governance) เป็นการออกแบบระบบให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและโปร่งใส ตรวจสอบได้ หากเปรียบเทียบแล้ว

- Governance = Body หรือก็คือ โครงสร้างและระบบที่ดี
- Social Responsibility = Mind คือ จิตวิญญาณต้องดีด้วย

Social Responsibility ไม่จำกัดอยู่เฉพาะองค์กรเอกชน องค์กรภาคประชาสังคมควรมีด้วยเช่นกัน ต้องสร้าง

ความตระหนักให้ได้ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ต้องปลูกฝังเยาวชนว่า 1) ส่วนรวมอยู่ได้ดี ส่วนย่อยจึงจะอยู่ได้ดี ไม่ดูเฉพาะส่วนตนหรือส่วนย่อยเท่านั้นและนำมาปฏิบัติให้ได้ นอกจากนี้ 2) ส่วนย่อยต้องพึ่งพาตนเองให้ได้และส่วนย่อยหลายส่วนพึ่งพาซึ่งกันและกัน ดังนั้น

1) NGO ต้องไม่ misuse หลักปฏิบัติ ไม่สนใจเฉพาะ Interest ขององค์กรตนเท่านั้น ต้องสะท้อนความรับผิดชอบต่อสังคมด้วย

2) ภาครัฐต้องรับผิดชอบต่อสังคมโดยตรง

3) มหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบต่อสังคม (โดยไม่ทวงบุญคุณจากสังคม แต่หากเมื่อมหาวิทยาลัยรับผิดชอบต่อสังคมแล้ว สังคมจะกลับมาช่วยมหาวิทยาลัยเอง) รวมทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชน

University Social Responsibility แปลว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย

Social Responsibility (SR) ไม่เพียงนำกำไรที่ได้ไปบริจาคหรือทำบุญ แต่ SR ควรฝังอยู่ข้างในถึง กิจกรรม กระบวนการและแนวทางการบริหารทั้งหลายขององค์กร SR รวมถึงการพัฒนาคน ครอบครัว การศึกษา สาธารณสุข วัฒนธรรม ศาสนา ทรัพยากรธรรมชาติ น่าจะมีศูนย์ศึกษา SR ในประเทศ ถึงวัฒนาการ SR เพื่อศึกษาว่ากิจกรรมใดทำแล้วมีคุณค่า

ภาครัฐ

- ต้องมีความสำนึกในความรับผิดชอบ (Responsibility) ต่อสังคม ต้องรักษาผลประโยชน์ของรัฐและประชาชาติ โดยไม่หวังประโยชน์ส่วนตน เจตนาบริสุทธิ์ จะทำอย่างไรให้บุคคลและประชาชนในทุกระดับสามารถยกระดับตนเองได้
- Accountability รับผิดและรับชอบในหน้าที่และผลงาน ไม่มีระบบฝาก ทุกคนสามารถแสดงผลงาน ได้เต็มที่ โปร่งใส ตรวจสอบได้ ไม่ฉ้อราษฎร์บังหลวง

ภาคธุรกิจ

- Responsibility ประกอบธุรกิจเพื่อให้ได้กำไรในระยะยาว ยึดมั่นในหลักธรรมภิบาล ยึดมั่นในกฎหมาย คุณธรรมและจริยธรรม
- Accountability รับผิดชอบในสินค้าและบริการ รับผิดชอบผลกระทบของสินค้าและบริการที่มีต่อสังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

ภาคประชาสังคม

- Responsibility ปฏิบัติภารกิจด้วยจิตอาสา และจิตสาธารณะ ยึดหลักธรรมภิบาล กฎหมาย คุณธรรมขององค์กร
- Accountability รับผิดชอบในผลการปฏิบัติงาน ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผลต่อการกินดีอยู่ดีและสันติสุขของสังคม

USR (University Social Responsibility)

- ต้องตั้งมั่นในเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัย และทบทวนสม่ำเสมอ
- นิยามขอบเขต USR ไทยอย่างชัดเจนและเผยแพร่แนวปฏิบัติ
- มหาวิทยาลัยนำ USR ไปปฏิบัติ
- สร้างศรัทธาให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยเพื่อให้ร่วมกันปฏิบัติ
- กระทรวงศึกษา ควรมีหน่วยงานศึกษา USR ทั้งในและต่างประเทศเพื่อบูรณาการ USR เข้าสู่ระบบการศึกษา เช่น ระบบประกันคุณภาพ

เสวนา **"รวมสมอง....มองอนาคตอุดมศึกษาไทย"**

ดร.ปรเมธี วิมลศิริ รองเลขาธิการ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ศสช.)

คุณสุกิจ อุทินทุ รองประธาน CSR Club สมาคมบริษัทจดทะเบียนไทย

คุณถาวร ชลัษเฐียร รองเลขาธิการสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (งานสถาบันเสริมสร้างขีดความสามารถมนุษย์)

ผศ.ทองทิพภา วิริยะพันธุ์ คณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หอการค้าไทย

ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ ผู้อำนวยการสถาบันไทยพัฒน์ มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์

ในวงเสวนามีประเด็นคำถามที่น่าสนใจคือ

คำถาม องค์กรของท่านวางแผนการพัฒนาที่เกี่ยวกับมหาวิทยาลัยในศตวรรษที่ 21 อย่างไรบ้าง?

ดร.ปรเมธี วิมลศิริ

- **"ศสช.** จัดทำแผนพัฒนาของชาติ แผนที่ 11 (5 ปี) มีความพยายามที่จะให้การพัฒนาอุดมศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกับการพัฒนาประเทศ โดยมีสาระดังนี้
- สร้างความเสมอภาคและความเป็นธรรมในสังคมและการเข้าถึงทรัพยากร ลดความเหลื่อมล้ำ ซึ่งคงต้องอาศัยความรู้ต่างๆ ในการดำเนินการ
- การเตรียมคนสำหรับโลกอนาคตและพลวัตของการเปลี่ยนแปลงให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถาบันอุดมศึกษา การศึกษาสหศาสตร์และความร่วมมือกับต่างประเทศ ความยอมรับความเห็นที่แตกต่าง
- การสร้างความสมดุลของอาหารและพลังงานวางระบบพลังงานที่มีประสิทธิภาพและมั่นคง
- สร้างเศรษฐกิจที่มีเสถียรภาพบนฐานความรู้ พัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีมูลค่าเพิ่ม และส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์
- การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน"

คุณสุกิจ อุทินทุ

"ศตวรรษที่ 21 นี้ โลกกำลังเปลี่ยนแปลงและเป็นการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วมาก สิ่งที่ไม่เคยเกิดขึ้น ก็เกิดขึ้นแล้ว ชะตากรรมของคนเปลี่ยนไป คนไทยแก่งแย่งกันซื้อน้ำมันพืช ในขณะเดียวกันกับที่คนญี่ปุ่นต้องเข้าแถวซื้อน้ำขวด ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลงจนก่อนเกิดความเสียหายเช่นกันที่ภาคใต้ของไทยที่น้ำท่วมอย่างไม่เคยมีมาก่อน ความเป็นธรรมในสังคมเกิดเป็นปัญหาลุกลามสู่ชุมชน ในขณะเดียวกันภาคธุรกิจในปัจจุบันได้ทำ CSR ด้วยจิตวิญญาณ มีบริษัทกว่า 500 แห่งจับมือทำงานเพื่อสังคมและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นับเป็น Competitive edge ของประเทศ ซึ่งต่อไปจะขยายสู่ระดับ ASEAN ทั้งนี้เพราะตระหนักดีว่า ผลกระทบหลายอย่างไม่เพียงแต่จะเกิดขึ้นเฉพาะในประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น แต่จะแผ่กระจายสู่ประเทศต่างๆ ใกล้เคียงและสู่ระดับ ASEAN ได้ ดังนั้นภาคการศึกษาหากสนใจก็ไม่ต้องเริ่มจากศูนย์ สามารถนำประสบการณ์จากเอกชนไปเป็นตัวอย่างเพื่อต่อยอด และประเด็นที่สำคัญคือ (1) ต้องทำอย่างเป็นระบบ (2) ผู้บริหารต้องทำเป็นตัวอย่าง แล้วบุคลากร นิสิต นักศึกษา ก็จะทำตาม

- ในอดีตประเทศไทยได้เคยริเริ่ม USR ไว้แล้ว จากการจัดประชุมสัมมนา Sripatum USR เมื่อ 2 ปีที่แล้ว

มาเป็นครั้งแรก แต่ไม่มีการขับเคลื่อนใดๆ หลังจากนั้น ในขณะที่ประเทศมาเลเซียได้ขับเคลื่อนไปมากแล้วในห้วงเวลา 2 ปีที่ผ่านมา

- องค์กร/บริษัท จดทะเบียนในไทยได้เริ่มพิจารณารับบุคคลเข้าเป็นพนักงานใหม่ โดยพิจารณาจากประวัติการทำงานเพื่อสังคม
- องค์กรการศึกษา อาจพิจารณารับเข้าเป็นนักศึกษาจากประวัติการทำงานเพื่อสังคมในระดับมัธยมศึกษาควบคู่ไปกับการพิจารณาด้านอื่นๆ ที่จำเป็น
- หากเป็นไปได้ ภาคธุรกิจสามารถทำกิจกรรมส่งเสริม USR กับสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับนักศึกษาที่เรียนในปีที่ 2 และ 3 หรือ อื่นๆ ตามความเหมาะสม”

คุณถาวร ชลัษเฐียร

“การที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่ในพื้นที่และมีการดูแลพื้นที่รอบๆ บริเวณที่ตั้ง ซึ่งหมายถึง การจัดการสภาพแวดล้อม โรงเรียน วัดและอื่นๆ ให้ดี ภาคประชาสังคมก็จะยินดีร่วมมือกับโรงงานนั้นๆ เอง แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมของประเทศมีการนำเอาข้อได้เปรียบที่สำคัญของประเทศมาใช้เป็นฐานคิด ข้อได้เปรียบเหล่านี้ได้แก่ ภูมิศาสตร์ที่ตั้ง ภูมิอากาศ ทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ อัตราประชากรที่เหมาะสมและสมดุลระหว่างเพศชายและหญิง และแรงงานไทยมีวัฒนธรรมในการทำงานที่ดี

สำหรับเป้าหมาย มุ่งเน้นพัฒนาอุตสาหกรรมปัจจัยสี่ (อาหาร เสื้อผ้า ยา และ ที่อยู่อาศัย) อยู่ในระดับต้องปรับปรุง และ อุตสาหกรรมเพื่อความสะดวกต่อชีวิต (ยานยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า Electronics และการสื่อสาร) อยู่ในระดับดี ในด้านการส่งออกของไทยอยู่ในอันดับสูง ไม่ว่าจะเป็นอาหาร เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ยานยนต์ Electronics และการสื่อสาร แต่ด้านยารักษาโรคมีการนำเข้ามากกว่าจึงเป็น Sector ที่น่าสนใจในแง่ของประชากรนั้น ประเทศไทยมีสัดส่วนของผู้สูงวัยเพิ่มมากขึ้น แรงงานจะต้องเปลี่ยนจาก Intensive labor industry โดยเพิ่ม Creativity มากขึ้นและใช้ engineering มากขึ้น ความรู้ด้านภาษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาอังกฤษของแรงงานยังเป็นปัญหา สถาบันอุดมศึกษาควรเข้ามามีส่วนสนับสนุน

สำหรับด้านการศึกษา

Business School ยังไม่สามารถให้นักศึกษามองภาพรวมได้ จึงควรเพิ่มด้าน Product Development and Process Innovation

Design School ยังไม่สามารถทำงานเป็นทีมได้ดี ไม่มีทักษะด้านธุรกิจ ควรเพิ่มด้านธุรกิจ การตลาดและ Entrepreneurship

Technical School เรียนรู้แนวลึกและความสามารถในการปฏิบัติได้จริง ควรเพิ่มขีดความสามารถในการค้นคว้าวิจัยเชิงลึก

นักศึกษา

- ต้องสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง มีส่วนร่วมในการเรียนรู้มากขึ้น การทำโครงการต้องเป็นความคิดของตนเอง โดยมีอาจารย์เป็นผู้ให้คำแนะนำ
- คิดในเชิงสร้างสรรค์และทำงานเชิงเทคนิค รู้วิธีทำ Know (Teamwork)
- สถาบันพัฒนาบัณฑิตที่ Hand-on

การศึกษาที่มุ่งเทคโนโลยีที่สร้างสรรค์ เป็นเสมือนพลังขับเคลื่อนสำคัญทางเศรษฐกิจ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน และการพัฒนาอุตสาหกรรมอย่างยั่งยืน

จากจินตนาการ (Talent Factory) ประกอบไปด้วยความคิดสร้างสรรค์นอกกรอบ (Different) รู้ลึก รู้จริง (Relevant) เอื้อมถึงง่าย (Substance) และเน้นปฏิบัติจริง (Hand on)”

ผศ.ทองทิพภา วิริยะพันธุ์

“USR ประกอบด้วยหลักสูตร นักศึกษา บุคลากร (คณาจารย์และเจ้าหน้าที่) การบริการวิชาการ สิ่งแวดล้อม ชุมชน/สังคม ประเทศชาติ

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย สนับสนุนกิจกรรมสหกิจศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการปฏิบัติจริง เช่น ส่งอาจารย์ไปอบรม การให้บริการวิชาการแก่องค์กรต่างๆ และสัมมนาวิชาการ เช่น การจัดค่ายพลังงานเยาวชนให้ตระหนักถึงพลังงาน รวมถึงโครงการต่างๆ เช่น โครงการ 1 ไร่ 1 แสน (รายได้ต่อไร่) โดยสูงสุดได้ถึงไร่ละ 230,000 บาท การจัดหลักสูตร Beta Entrepreneur โดยอาจารย์จากหลักสูตรต่างๆ ร่วมมือกัน”

ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ มีข้อเสนอแนะถึงประเด็นต่างๆ ดังนี้

Functions การเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ ศาสนา และศิลปวัฒนธรรม

CSR ต้อง In process ไม่เพียง End Process เท่านั้น

Agenda and Area ของสถาบันอุดมศึกษาสามารถ

ปรับเปลี่ยนตามอัตลักษณ์ของสถาบันอุดมศึกษานั้นๆ ตัวอย่างเช่น

- Agenda : Green Economy / Innovation
- Area แล้วแต่ปัญหาหรือความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ของสถาบันอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ สถาบันอุดมศึกษา ควรจัดทำ Educational Profile รวมทั้ง Function / Agenda / Area ให้ชัดเจนขึ้น

USR รวมถึงเรื่องต่างๆ ดังนี้

- การมีส่วนร่วมและพัฒนาชุมชน (Community involvement and development)
- การกำกับดูแลองค์กร (Organizational Governance)
- สิทธิมนุษยชน (Human Rights)
- การปฏิบัติด้านแรงงาน (Labor Practices)
- สิ่งแวดล้อม (The Environment)
- การปฏิบัติดำเนินงานอย่างเป็นธรรม (Fair Operating Practices)
- ประเด็นด้านผู้บริโภค (Consumer Issues)
- นวัตกรรมและการเผยแพร่นวัตกรรมทางสังคม (Social Innovation) คือ การใช้สังคมเป็นตัวขับเคลื่อน
- การจัดทำรายงานด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (CSR Reporting) รวมถึง การเปิดเผยข้อมูล เช่น การรายงานตาม Global Reporting Initiative (GRI) – Downloadable จาก CSR club ตัวอย่างที่น่าสนใจ คือ Ball State University และ University of Massachusetts-Dartmouth ซึ่งให้นักศึกษาเป็นผู้ทำรายงาน เพื่อให้นักศึกษามีส่วนร่วมและสามารถมี Career Path ด้านนี้ และตระหนักถึง SR ต่อไปได้ในอนาคต

ช่วงถามตอบ Q&A Session

คำถาม : ควรมีแนวทางอย่างไร หากมหาวิทยาลัยต้องการทำ USR ?

ตอบ : 1. มหาวิทยาลัยต้องทำสองเรื่องพร้อมกันคือ **ก) ภารกิจของมหาวิทยาลัยทั้ง 4** (เพราะหากปฏิบัติเฉพาะ 4 ภารกิจหลักประเทศยังไม่ดีขึ้น) และ **ข) ต้องรับผิดชอบต่อสังคมด้วย**

2. มหาวิทยาลัยต้องลงไปร่วมแก้ไขปัญหางานวิจัยเชิงพื้นที่ เพื่อให้แก้ปัญหาได้แท้จริง แต่ควรเป็นไปในสถานะการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่ใช่การให้ความช่วยเหลือ ผลที่

เกิดขึ้นจะได้ทั้งมหาวิทยาลัย ชุมชน NGO และหน่วยงานอื่น รวมทั้งสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและการพัฒนามนุษย์ไปพร้อมกันได้ด้วย

3. มหาวิทยาลัยเป็นปลายน้ำของการศึกษา จึงต้องปลูกฝัง SR ตั้งแต่การศึกษาระดับต้นด้วย

คำถาม : มหาวิทยาลัยต้องสร้างบัณฑิตอย่างไรให้ตรงใจผู้ใช้บัณฑิต

ตอบ : บัณฑิตเป็นคนดี (เป็นหลัก) เก่งและมีทักษะที่จำเป็น สร้างนักวิจัยเพิ่มขึ้นทั้งวิทยาศาสตร์และสังคม ส่งเสริมให้เด็กมีการบริการสังคมมากขึ้น นอกเหนือจากการเรียนพิเศษจนไม่สามารถทำงานอื่นๆ การสร้างคนต้องสร้างให้ส่งเสริมกันตั้งแต่เด็กในระดับอุดมศึกษา จนถึงผู้ประกอบการ และหวังว่าเยาวชนจะนำไปสานต่อเอง

ภาคธุรกิจคัดเลือกคนดีโดยดูจาก

- (คนดี) Core Competencies ที่องค์กรต้องการ : ขยัน ซื่อสัตย์ อดทน มุ่งมั่น มีวินัย มองการณ์ไกล และจงรักภักดีต่อองค์กร
- (คนเก่ง) Knowledge: logic, words and sentences, mathematics (fast), reasonable
- วิเคราะห์ Stakeholder engagement เพื่อให้ทราบว่าภาคส่วนต่างมุ่งหวังการดำเนินการอย่างไร
- การแก้ปัญหาต้องเริ่มจากตนเองก่อน ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นหน้าที่ของสังคม

คำถาม : มหาวิทยาลัยจะทำงานและเชื่อมโยงกันอย่างไร

ตอบ : ต้องมองจุดร่วมเหมือนกัน ความร่วมมือใน 2 ระดับ คือ 1) ระหว่างมหาวิทยาลัย 2) ความสัมพันธ์กับศิษย์เก่าให้ร่วมทำงานเชิงสังคม (ไม่ใช่เชิงธุรกิจ) เช่นในลักษณะ Social innovation committee

ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา University Governance ของ สรอ.

ศาสตราจารย์ นพ.วิจารณ์ พานิช

ที่มา: บทความจากบล็อก www.gotoknow.org/blog/council/

ในอนาคตอันใกล้ อุดมศึกษาของโลกจะเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมากมาย เพราะความยากลำบากด้านงบประมาณจากรัฐบาลกลางของสหรัฐหดตัวรุนแรง จะส่งผลให้วงการอุดมศึกษาอเมริกันต้องดิ้นรนปรับตัวสู่กระบวนทัศน์ใหม่ เมื่อนั้นก็จะส่งผลกระทบไปทั่วโลก ให้มีระบบอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูง แต่มีค่าใช้จ่ายน้อย แตกต่างจากภาพในปัจจุบันโดยสิ้นเชิง

ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (๑) ทั่วไป ระหว่างวันที่ ๑ – ๑๑ เม.ย. ๕๔

ผมร่วมเดินทางไป สรอ. กับคณะ “The 4th SEAMEO RIHED – AGB Program : A Short Course on University Governance and Management for University’s Social Responsibility” ชื่อบอกชัดอยู่แล้วว่าจัดโดย SEAMEO RIHED และจัดทุกปี เป็นปีที่ ๔ กิจกรรมของคณะน่าจะจัดได้เป็น ๔ กลุ่ม คือ

๑. ไปเรียนรู้ระบบกำกับดูแลมหาวิทยาลัย และการรวมตัวกันเป็นสมาคมเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีทำหน้าที่กำกับดูแล มหาวิทยาลัย ให้ทำประโยชน์แก่สังคม ส่วนนี้ได้จากการเข้าร่วมการประชุมประจำปีของ AGB ระหว่างวันที่ ๓-๕ เม.ย.

๒. ไปดูงานกิจการของสถาบันอุดมศึกษาของ สรอ. ๘ แห่ง เพื่อทำความเข้าใจความแตกต่างหลากหลายของระบบอุดมศึกษาของ สรอ.

๓. ไปเที่ยว ส่วนนี้บริษัททัวร์เขาเรียกว่า cultural visit ผมถือเป็นของแถม และเมื่อเห็นว่าเขาจัดให้ไปชมพิพิธภัณฑ์ J Paul Getty ในวันที่ ๒ เม.ย. ผมก็ดีใจมาก เพราะผมชอบพิพิธภัณฑ์

๔. ได้พูดคุยทำความรู้จักในกลุ่มคณะผู้ร่วมเดินทางซึ่งมาจากมหาวิทยาลัย ๑๐ คน จาก SEAMEO RIHED ๒ คน รวมกับเจ้าหน้าที่บริษัททัวร์เป็น ๑๓ คน

เรานั่งเครื่องบินการบินไทยบินตรงไปลอสแอนเจลีส ใช้เวลา ๑๔ ชั่วโมง (เร็วกว่ากำหนดตามปกติ ๒ ช.ม. บินตามลมที่เร็วถึง ๑๐๐ ไมล์/ชม. และพักที่ ลอสแอนเจลีส ๕ คืน แล้วย้ายไปพักที่ ปาล์มบีช ๓ คืน อยู่บนเครื่องบิน ๒ คืน ก่อนไปผมรู้สึกคล้ายๆ ได้ไปเปลี่ยนบรรยากาศและพักผ่อน กลับมาก็คงจะได้รู้ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ของการพักผ่อนหรือไม่

ผมประทับใจในการติดต่อสื่อสารของเจ้าหน้าที่ของ SEAMEO RIHED มาก สะท้อนภาพความรับผิดชอบสูง และในวันที่ ๓๑ มี.ค. เขาก็นัดให้เราไปฟังการบรรยายสรุปโดย SEAMEO RIHED และของบริษัททัวร์ รวมทั้งรับเอกสารและรับแจกกระเป๋า น่าชื่นชมที่เขาเข้าใจว่ามีบางคนไม่อยากแบกเอกสาร จึงส่ง electronic file ของเอกสารตามมาให้ทางอี-เมล์ ทำให้ผมได้เอกสารเป็น bit ไม่มีน้ำหนัก ไม่ต้องแบก paper เป็น kilogram อ่านเอกสารจาก iPad ประจำตัวสะดวกกว่ามาก

เช้าวันที่ ๑ เม.ย. รถตู้จัดโดย สกว. มารับผมจากบ้านไปพัทยา เพื่อเป็นประธานเปิดงาน RGJ Congress XII และร่วมแถลงข่าวและตอบคำถามแก่สื่อมวลชน เรื่องการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ใหม่ของการผลิตนักวิชาการระดับปริญญาเอกจากเน้นส่งไปนอก เป็นเน้นผลิตภายในประเทศ ให้มีคุณภาพสูงอย่างที่ผลิตโดย คปก. เราคุยกันยาวมากจากเวลา ๑๑.๓๐ จนถึง ๑๓.๓๐ น. โดยไม่รู้ตัว ทำให้ผมต้องรีบรับประทานอาหารเที่ยง แล้วเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวเป็นชุดลำลองสำหรับ

เดินทาง ผมบอกตัวเองว่า วันนี้เริ่มต้นดี ได้ทำงานเล็กๆ รับใช้บ้านเมือง และรับใช้ สกว. ที่ผมรัก

การเดินทางครั้งนี้ใช้บริการของบริษัททัวร์ชื่อ สกาเดียทราเวิล (ประเทศไทย) โดยมีคุณชวากร พงศ์ศรีวัฒน์ เป็นหัวหน้าทัวร์ คุณชวากรมีประสบการณ์สูง และมีกุศโลบายช่วยให้ลูกทัวร์เที่ยวได้สนุก โดยจัดรายการวันแรกให้เดินหรือทำกิจกรรมตื่นเต้นมากๆ ตกค่ำจะได้หมดแรงและนอนหลับรุ่งขึ้นจะได้กระปรี้กระเปร่ามีแรงเที่ยว ดังกรณีของพวกเรา รายการบ่ายวันที่ ๒ เม.ย. ที่สวนสนุก Universal Studio มีผลมาก

จบการประชุมวันที่ ๒ คือวันที่ ๔ เม.ย. ผมก็ได้ข้อสรุปว่า ในอนาคตอันใกล้ อุดมศึกษาของโลกจะเปลี่ยนไปจากเดิมอย่างมากมาย เพราะความยากลำบากด้านงบประมาณจากรัฐบาลกลางของสหรัฐหดตัวรุนแรง จะส่งผลให้วงการอุดมศึกษาอเมริกันต้องดิ้นรนปรับตัวสู่กระบวนทัศน์ใหม่ เมื่อนั้นก็จะส่งผลกระทบไปทั่วโลก ให้มีระบบอุดมศึกษาที่มีคุณภาพสูง แต่มีค่าใช้จ่ายน้อย แตกต่างจากภาพในปัจจุบันโดยสิ้นเชิง

ตัวอย่างที่มีให้เห็นคือ Western Governors University ที่ใช้ระบบมาเรียน ๓ วัน/สัปดาห์ มีระบบ mentor และใช้ eLearning นศ. สามารถทำงานหรือทำกิจกรรมของตนไปพร้อมๆ กันกับการเรียนได้

หลักการสำคัญคือ การศึกษาต้องเปลี่ยนจาก curriculum-based ไปเป็น competency-based หรือ outcome-based สิ่งที่ท้าทายคือจะวัด competency หรือ outcome ให้แม่นยำได้อย่างไร

ภาพของ AGB 90 : National Conference on Trusteeship คือ พื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ (KM) การทำหน้าที่บอร์ดของมหาวิทยาลัยนั่นเอง โดยที่ผู้มาร่วม ๘๐๐ คนนี้ ผมเดาว่าเป็นคนใหม่กับคนเก่าประมาณครึ่ง เพราะกรรมการสภามหาวิทยาลัยของเขาเป็น lay board คือมาจากคนที่ไม่ใช่ผู้บริหารหรืออาจารย์ในมหาวิทยาลัย เพราะสังคมอเมริกันถือเป็นประเพณีว่า มหาวิทยาลัยส่วนที่เป็น public นั้น คำว่า public หมายถึงพลเมือง ไม่ใช่รัฐบาล พลเมืองจึงต้องเข้ามากำกับดูแลมหาวิทยาลัย จึงต้องมี AGB ทำหน้าที่สร้างความรู้ และสร้างเวที แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้แก่วงการกรรมการสภามหาวิทยาลัย

ในช่วงเวลาระหว่างวันที่ ๕ – ๘ เม.ย. ๕๔ เราไปเยี่ยมชมสถาบันอุดมศึกษา ๘ แห่ง เพื่อเรียนรู้และเอามาปรับใช้พัฒนาอุดมศึกษาของบ้านเรา ได้เรียนรู้เชิงปฏิบัติมากทีเดียว โดยจะนำมาลงบันทึกอย่างต่อเนื่อง รวม ๑๖ บันทึก แต่บางบันทึกไม่เกี่ยวกับอุดมศึกษาโดยตรง จะอยู่ใน บล็อก ThaiKM

๑๑ เม.ย. ๕๔

บนเครื่องบินกลับกรุงเทพ

ชีวิตที่พอเพียง : ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (๒) University Governance ของ สรอ.

ผมมีข้อสังเกตไปล่วงหน้า ว่าการกำกับดูแลมหาวิทยาลัยนั้นไม่ได้ลอยอยู่โดดๆ แต่เชื่อมโยงอยู่กับภูมิสังคมวัฒนธรรมของประเทศนั้นๆ หรือของพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยนั้นๆ ตั้งอยู่

คนอเมริกันมีวัฒนธรรมไม่หวังพึ่งรัฐ ไม่ใช่สังคมอุปถัมภ์แบบไทย เขามีวิญญาณหรือสำนึกพลเมือง สำนึกชุมชนสูง การทำงานอาสาเพื่อท้องถิ่นหรือเพื่อองค์คณะอยู่ในสายเลือด การเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเป็นการทำงานอาสาประเภทหนึ่ง ที่ผลตอบแทนคือความสุขใจ และเกียรติยศ ในเอกสารของ AGB ที่เราได้รับแจกก่อนเดินทาง ระบุว่า "AGB advances the practice of citizen trusteeship and helps ensure the quality and success of our nation's colleges and universities"

ผมติดใจคำว่า citizen trusteeship ซึ่งแสดงว่าสังคมอเมริกันมีจิตวิญญาณหรือสำนึกพลเมืองสูงมาตั้งแต่ตั้งประเทศ และเขานิยมรวมตัวกันทำสิ่งดีๆ ให้แก่สังคม ไม่มุ่งแต่จะให้ภาครัฐจัดให้ เขาไม่นิยมให้ภาครัฐเข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจการสาธารณะมากเกินไปด้วยซ้ำ

แต่ในสังคมไทย เราเห็นเค้ารางของการเข้าไปเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง หรือเพื่อเอามหาวิทยาลัยเป็นฐานสร้างกลุ่มผลประโยชน์ หรือเพื่อยกฐานะของตนเอง ผมอยากไปค้นหาร่องรอยว่าสังคมอเมริกันเขาป้องกันการแสวงประโยชน์โดยมิชอบของกรรมการสภามหาวิทยาลัย หรือของผู้ทำหน้าที่ด้านการกำกับดูแลอุดมศึกษา อย่างไร

เช้าวันที่ ๓ เม.ย. ๕๔ เวลา ๙.๐๐ – ๑๑.๐๐ น. เป็นรายการพิเศษสำหรับทีมไทยโดยเฉพาะ คือมีการนำเสนอ

ภาพรวมของอุดมศึกษาของสหรัฐฯ และภาพรวมของระบบกำกับดูแล เพื่อให้เราเข้าใจระบบอุดมศึกษาและระบบการกำกับดูแลอุดมศึกษา ของ สรอ. โดยมีวิทยากร ๓ – ๔ ท่าน คือ วิทยากรหลัก ๒ คน คือ Dr. Susan Johnston กับ Dr. Tahlman Krumm, Jr. ทั้ง ๒ ท่านเป็นกรรมการของ AGB และมาจากมหาวิทยาลัยเอกชนทั้ง ๒ คน กับวิทยากรกิตติมศักดิ์มาเล่าในฐานะอดีตผู้ว่าการรัฐ Wyoming (1995 – 2003) และเวลานี้เป็นรองประธาน บอร์ด ของ AGB คือ The Honorable Jim Geringer กับประธาน AGB Rick Legon เองมาฟังในบางช่วง

หัวใจหรือพลัง หรือ ค่านิยมหลัก ของอุดมศึกษาอเมริกันมี ๒ ประการ คือ citizen voluntarism (citizen trustees) กับ philanthropy (การบริจาคเงินเพื่อการกุศล) นี่คือ ๒ ปัจจัยหลัก ที่ทำให้อุดมศึกษาอเมริกันโดดเด่นกว่าอุดมศึกษาของชาติใด

เขาเน้นให้ภาคประชาสังคมกำกับดูแลสถาบันอุดมศึกษาและกำกับดูแลระบบอุดมศึกษากันเอง ไม่ใช่ยกให้ภาครัฐมีอำนาจเหนืออย่างในประเทศไทย คือกรรมการสภามหาวิทยาลัยอเมริกันเป็น lay board คือเป็นคนที่อยู่นอกวงการอุดมศึกษา ได้รับการสรรหา (แต่งตั้ง) เข้ามาทำงานกำกับดูแลมหาวิทยาลัยในลักษณะจิตอาสา แล้วมีสมาคมอย่าง AGB (ตั้ง ค.ศ. 1921) ช่วยทำหน้าที่ให้ความรู้แก่กรรมการสภามหาวิทยาลัย คนที่มาทำงานให้ AGB เป็นอาสาสมัครทั้งหมด

แต่จะว่าภาครัฐไม่มายุ่งก็ไม่เชิง เพราะสำหรับมหาวิทยาลัยในสังกัดมลรัฐ ผู้ว่าการรัฐเป็นผู้แต่งตั้งกรรมการสภามหาวิทยาลัย แต่เขาก็มีระบบตรวจสอบ ไม่ให้ผู้ว่าการรัฐแต่งตั้งคนที่ไม่เหมาะสม หรือคนที่มีผลประโยชน์ทับซ้อน

เราได้เรียนรู้จากการประชุมตลอดวันอาทิตย์ที่ ๓ เม.ย. ว่าอุดมศึกษาอเมริกันกำลังเผชิญความท้าทายสูงยิ่ง และสำคัญยิ่งต่อบ้านเมือง คือจะมีทรัพยากรสำหรับใช้จ่ายลดลง แต่ต้องมีผลงานมากขึ้น และรับภาระที่ยากขึ้น ซึ่งหมายความว่ามหาวิทยาลัยจะทำงานแบบเดิมๆ ไม่ได้แล้ว

เขาบอกว่า สภามหาวิทยาลัยทำหน้าที่ ๔ กลุ่ม คือ

๑. ด้านกำหนด institutional mission, vision and planning

๒. ด้านกำกับดูแล fiscal integrity

๓. ด้านกำกับดูแล educational quality

๔. ดูแลให้ระบบ institution governance เข้มแข็ง

เพราะอุดมศึกษากำลังเผชิญวิกฤต สภามหาวิทยาลัยอเมริกันจึงกำลังมีการปรับเปลี่ยนต่อไปนี้

- สภาเข้าไปร่วมทำงานกับฝ่ายต่างๆ ในมหาวิทยาลัยมากขึ้น ร่วมกับ นักศึกษา อาจารย์ และภาคีที่เกี่ยวข้อง
- ลดการทำงานตามตัวบทกฎหมาย เน้นผลลัพธ์มากขึ้น
- สภาฯ ของมหาวิทยาลัยของรัฐ ถูกควบคุมมากขึ้น
- สื่อมวลชนสนใจข่าวของภาคอุดมศึกษามากขึ้น หากทำไม่ดี มี reputational risk สูง
- Sunshine laws ทำให้สภาฯ ตัดสินใจยากขึ้น
- สถาบันอุดมศึกษามีการจัดเป็นระบบมหาวิทยาลัยมากขึ้น มีผลให้กรรมการสภามหาฯ จากคนในพื้นที่ลดลง

ข้อสรุปก่อนจบรายการภาพรวม ๒ ชม. ได้แก่

- การกำกับดูแลอย่างได้ผล ขึ้นกับคนมากกว่าโครงสร้าง
- เกณฑ์สรรหาคัดเลือกกรรมการสภามหาวิทยาลัย คือความสามารถ ประสบการณ์ และการได้ทักษะที่ครบถ้วนในกลุ่มกรรมการ
- ไม่ว่าสภามหาวิทยาลัยของรัฐหรือ มหาวิทยาลัยเอกชน คนที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ และมีภาวะผู้นำที่กล้าหาญ คือผู้ที่เหมาะสมจะเป็นกรรมการสภาฯ
- ไม่ว่าในภาครัฐ หรือเอกชน เมื่อได้ตัวกรรมการสภาฯ ต้องมีการฝึกอบรมวิธีทำหน้าที่กรรมการสภามหาวิทยาลัย

เขากำลังทดลองพัฒนา eLearning ที่เป็น distance learning แบบใหม่ ที่เหมาะสำหรับคนที่มีภาระในชีวิต แต่ก็ยังต้องการเรียนระดับปริญญาตรี โดยให้มาเรียนที่มหาวิทยาลัยเพียงสัปดาห์ละ ๓ วัน โดยที่คุณภาพของบัณฑิตต้องได้มาตรฐานที่เรียกว่าเป็น competency-based curriculum ตัวช่วยต่อนักศึกษา คือ mentors มหาวิทยาลัยแบบใหม่นี้ต้องจ้าง mentor สองแบบ (จบอย่างน้อย ป. โท) สำหรับคอยช่วยเหลือนักศึกษา คือ track mentor กับ subject matter mentor ทำงานติดต่อสื่อสารกับนักศึกษา ทางโทรศัพท์ หรือ อี-เมล์

Track mentor หนึ่งคนดูแลนักศึกษา ๘๕ คน ต้องติดต่อสอบถามความคืบหน้าและปัญหาการเรียนต่อนักศึกษาแต่ละคนอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง ครั้งละประมาณ ๑๕ นาที คนที่มีปัญหาการเรียนวิชาใด ที่เกินกำลังของ track mentor ก็ส่งต่อให้แก่ subject matter mentor ซึ่งรับผิดชอบดูแลนักศึกษาน้อยกว่า ๘๕ คน

เขาบอกว่า ระบบ mentor นี้ช่วยเพิ่มอัตราการเรียนจบได้อย่างมีนัยสำคัญ ตามหลักการของอุดมศึกษาที่รับผิดชอบสูง คือไม่ใช่แค่ให้ access เท่านั้นแก่นักศึกษา ต้องให้ success ด้วย ซึ่งความสำเร็จที่แท้จริงไม่ได้มีความหมายแค่เรียนจบ แต่ต้องได้งานทำที่ดีด้วย เป็นปัจจัยต่อชื่อเสียงของสถาบัน/หลักสูตร เนื่องจากการแข่งขันสูงมาก

ความจริงสำคัญของระบบอุดมศึกษาอเมริกันคือไม่มี National Standards ระบบ accreditation เป็นระบบที่มหาวิทยาลัยพร้อมใจกันจัดเอง แต่ในบางมลรัฐอาจมีข้อตกลงระหว่างมลรัฐกับมหาวิทยาลัย ในกระบวนการให้เงินสนับสนุน

๘ เม.ย. ๕๔

แคลิฟอร์เนีย

ไปเรียนรู้อุดมศึกษาของสหรัฐอเมริกา (๑๑) การทำหน้าที่กรรมการย่อยของบอร์ด

ผมจับความหรือย่อมาจากการประชุม Preconference Workshop ของ AGB 90 เรื่อง Leading Board Committees ตอนบ่ายวันที่ ๓ เม.ย. ๕๔ โดยเขาบอกว่า หลักการในการทำหน้าที่กรรมการย่อยที่ดีมี ๓ ตะกร้า ๑๗ หลักปฏิบัติ

ตะกร้าที่ ๑ โฟกัสหน้าที่ของคณะกรรมการย่อย

หลักปฏิบัติที่ ๑ กำหนดพันธกิจที่ชัดเจนและสั้น
หลักปฏิบัติที่ ๒ เชื่อมโยงพันธกิจเข้ากับแผนยุทธศาสตร์
หลักปฏิบัติที่ ๓ สู่แผนประจำปี
หลักปฏิบัติที่ ๔ กำหนดวาระประชุมที่เป็นประเด็นยุทธศาสตร์
หลักปฏิบัติที่ ๕ แต่ละวาระประชุม ให้โฟกัสที่ข้อสรุปหรือมติ

ตะกร้าที่ ๒ สร้างความสัมพันธ์ในชุมชนกำกับดูแล

หลักปฏิบัติที่ ๖ สร้างความเป็นเพื่อนหรือหุ้นส่วนในกลุ่มกรรมการ
หลักปฏิบัติที่ ๗ ตระหนักว่ามีเส้นเขตแดนของการกำกับดูแล และต้องช่วยกันระมัดระวังไม่ให้ล้ำเส้น
หลักปฏิบัติที่ ๘ ช่วยฝึกฝนซึ่งกันและกัน ให้มีทักษะตั้งคำถามที่ดี
หลักปฏิบัติที่ ๙ วางแผนและซ้อมการนำเสนอต่อบอร์ด

ตะกร้าที่ ๓ มีหลักการและหลักปฏิบัติในการกำกับดูแลตนเอง

หลักปฏิบัติที่ ๑๐ เขียนข้อกำหนดหลักปฏิบัติที่ดี เช่น

"เราไม่ใช่เจ้านาย" "เขาไม่ใช่ลูกน้อง"
"ไม่มีผลงานถ้าไม่มา"

หลักปฏิบัติที่ ๑๑ หมุนเวียนการเป็นประธานและการเป็นสมาชิก
หลักปฏิบัติที่ ๑๒ จำนวนสมาชิกพอเหมาะ
หลักปฏิบัติที่ ๑๓ ทบทวนโครงสร้างของกรรมการย่อย
หลักปฏิบัติที่ ๑๔ ประเมิน performance ของกรรมการสภา
หลักปฏิบัติที่ ๑๕ ประเมิน performance ของคณะกรรมการย่อย
หลักปฏิบัติที่ ๑๖ บ่มเพาะผู้นำ เพื่อรับช่วงงานต่อเนื่อง
หลักปฏิบัติที่ ๑๗ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเจ้าหน้าที่ประจำ

การประชุมแบบ workshop มีเสน่ห์ที่รายละเอียด หรือ practical point ที่เราทราบดีว่าการทำหน้าที่กรรมการนั้นต้องใช้ทั้งศิลป์และศาสตร์ แต่ศิลป์สำคัญกว่าศาสตร์ เพราะในชีวิตจริงจะมีประเด็นขัดแย้งหรือขั้วตรงกันข้ามเกิดขึ้นเสมอ ตัวตัดสินคือบริบท (context) ในขณะนั้น คนที่ยึดมั่นในเป้าหมายและคุณธรรม บวกกับความเข้าใจบริบทอย่างทะลุ จะสามารถทำหน้าที่ได้ดี

การอภิปรายใน workshop เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ซึ่งแตกต่างหลากหลายมาก เพราะสถาบันอุดมศึกษาของเขาต่างกันมากจริงๆ และคนที่มาร่วมแทบจะไม่มีกรรมการสภาฯ จากมหาวิทยาลัยวิจัยระดับโลก รวมทั้งการทำหน้าที่กรรมการนั้น มีความซับซ้อนมาก workshop นี้มุ่งให้กรรมการสภาฯ ที่ไม่ใช่คนที่คุ้นเคยกับมหาวิทยาลัยนักเข้าใจบรรยากาศในมหาวิทยาลัย

จากการอภิปรายกันผมเก็บประเด็นมาฝากได้ดังนี้

- กรรมการสภาฯ ไม่ควรมี pet project ของตน เพราะเสี่ยงต่อการมีผลประโยชน์ทับซ้อน
- Donation กับ bribe แตกต่างกัน โดยที่ donation พุ่งเป้าผลประโยชน์ของสังคม และสถาบัน แต่ bribe พุ่งเป้าผลประโยชน์ของบุคคล donation ที่มีเงื่อนไขให้ผลประโยชน์ต่อการดำรงตำแหน่งของบุคคล เป็นกึ่ง bribe และพึงระมัดระวังการรับ

๔ เม.ย. ๕๔

โรงแรม InterContinental Los Angeles Century City

ปฏิรูปประเทศไทย ปฏิรูปมหาวิทยาลัย

ผศ.รัฐพงศ์ บุญญานุวัตร
กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

พจนานุกรมราชบัณฑิตสถาน 2542 ได้ให้ความหมายมหาวิทยาลัยไว้ว่า มหาวิทยาลัย หมายถึง สถาบันอุดมศึกษาที่มีวัตถุประสงค์ให้การศึกษาในด้านวิชาการและวิชาชีพชั้นสูงหลายสาขาวิชาหรือกลุ่มสาขาวิชาเพื่อให้ประกาศนียบัตรอนุปริญญา ปริญญา และประกาศนียบัตรบัณฑิตแก่ผู้สำเร็จการศึกษารวมทั้งดำเนินการวิจัยและให้การบริการทางวิชาการแก่สังคม และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมของชาติ

สังคมไทยนับแต่อดีตถึงปัจจุบัน ได้ให้ความสำคัญและคาดหวังต่อมหาวิทยาลัยในด้านต่างๆ เป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยเป็นสังคมอุดมปัญญา เป็นคลังสมองของชาติที่มีความพร้อมของบุคคลากรในศาสตร์ด้านสาขาวิชาต่างๆ

ในอดีตมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนมีค่อนข้างจำกัด ซึ่งกระจายกันอยู่ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค แต่ในปัจจุบันสังคมเปลี่ยน ความต้องการในการพัฒนาการศึกษาและตลอดจนความคาดหวังต่อการจบปริญญาของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ในขณะเดียวกันมหาวิทยาลัยกลับเพิ่มปริมาณตามความต้องการของสังคม ซึ่งปัจจุบันมีเกือบ 200 สถาบันทั่วประเทศ

ก่อนหน้านี้มหาวิทยาลัยจะเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศและสังคมอย่างครบวงจร โดยเฉพาะด้านสังคมเศรษฐกิจและการเมือง ซึ่งดูได้จากหลายมหาวิทยาลัยเมื่อเอ่ยชื่อก็จะติดตาต้องใจของประชาชนตลอดมา

แต่เมื่อกาลเวลาเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน มหาวิทยาลัยที่เคยเข้าไปมีบทบาทขับเคลื่อนเพื่อการพัฒนาและบริการสังคมอย่างอดีต กลับเลือนหายและมีแนวโน้มว่าโอกาสที่มหาวิทยาลัยในปัจจุบันจะกลับไปเป็นอย่างเดิมคงหาได้ยากมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันรัฐบาลได้ประกาศเจตนารมณ์การปฏิรูปประเทศไทย โดยมีการกำหนดหลักการและยุทธศาสตร์อย่างชัดเจน ซึ่งทุกภาคส่วนต่างรับทราบการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศจะสำเร็จตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลได้ มหาวิทยาลัยเป็นส่วนหนึ่งในองค์กรทางสังคมที่มีบทบาทสำคัญยิ่ง ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยเป็นองค์รวมของพลังคน พลังปัญญา ชั้นนำของประเทศ

ปัจจุบันเมื่อสังคมเปลี่ยนมหาวิทยาลัยต่างๆ ก็เริ่มเปลี่ยนจุดยืนและอุดมการณ์ไปสู่การแข่งขันเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากสังคมพร้อมกับผลได้ทางเศรษฐกิจ ซึ่งในระยะหลังมักจะมีการกล่าวว่าบางมหาวิทยาลัยจัดการศึกษาในเชิงมุ่งเน้นธุรกิจศึกษามากเกินไป จากผลดังกล่าวทำให้มีกลุ่มบุคคลซึ่งประกอบด้วย ผู้บริหาร คณาจารย์ ดำเนินภารกิจ จนกลายเป็นผลประโยชน์ของกลุ่มและพวก บางมหาวิทยาลัยเมื่อผลประโยชน์ไม่ลงตัว เกิดการต่อต้าน มีการเรียกร้องความถูกต้อง ความเป็นธรรมต่อสื่อมวลชน ตลอดจนองค์กรภายนอก ทั้งนี้และทั้งนั้นปัญหาและต้นเหตุ ดังกล่าวก็มาจาก ธุรกิจศึกษาซึ่งเป็นประโยชน์เชิงทับซ้อนในมหาวิทยาลัยนั่นเอง

การแข่งขันในการสร้างคุณภาพและมาตรฐานในระดับอุดมศึกษา ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์แก่นักศึกษาและสังคมโดยรวม แต่ในการแข่งขันดังกล่าวบางมหาวิทยาลัยกลับดำเนินการเอาเปรียบสังคมและผู้เรียนอย่างน่าละอายด้วยการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ อวดอ้างสรรพคุณเกินเลยจนทำให้ผู้คนที่นิยมเข้าศึกษา ถูกเอาเปรียบและได้รับความเสียหายดังที่เคยเป็นข่าว ผ่านสื่อมวลชนและมีการฟ้องร้องในภายหลัง เช่น การเปิดการเรียนการสอน ในหลักสูตรที่สภาวิชาชีพไม่รับรอง การเปิดเรียนในศูนย์การศึกษานอกที่ตั้งที่ไม่มีคุณภาพ

หรือแม้กระทั่งการรับตรงที่ปัญหามีผลต่อนักศึกษา ต้องวิ่งรอกเดินสายสมัครสอบ และล่าสุดการขายประกาศนียบัตรวิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยเอกชนในภาคอีสานแห่งหนึ่ง

การที่มหาวิทยาลัยบางแห่งพยายามชิงหนีรากเหง้าดั้งเดิมโดยไม่ดูที่มาที่ไปของภูมิหลัง ว่า มหาวิทยาลัยเปิดขึ้นมาด้วยเหตุใด และควรจะเดินไปสู่เส้นทางไหนที่สังคมคาดหวัง ทำให้ปัญหาต่างๆ เกิดขึ้นอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งปัญหาต่างๆ ก็ล้วนแล้วแต่เกิดจากความไม่พอเพียงของผู้บริหารมหาวิทยาลัยและกลุ่มคนเพียงไม่กี่คนเท่านั้น

ปัญหาที่ก่อเกิดในมหาวิทยาลัยมักจะมีนักวิชาการ นักบริหารตลอดจนสื่อมวลชนแขนงต่างๆ ออกมาแสดงความคิดเห็น และมีข้อเสนอแนะอยู่บ่อยครั้งเพื่อปลดเปลื้องปัญหาและพันธนาการต่างๆ ที่ผูกติดอยู่กับมหาวิทยาลัย ตัวอย่างเช่น ***นายภาวิช ทองโรจน์ นายกสภามหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์*** อดีตเลขาธิการสำนักคณะกรรมการอุดมศึกษา กล่าวในงานประชุมวิชาการของที่ประชุมกรรมการสภามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ทกสท.) ว่า “สภาพปัจจุบันมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชนมีการแข่งขันสูง บางกลุ่มขยายตัวอย่างไร้ทิศทางทำให้มหาวิทยาลัยรัฐที่เคยมีคุณภาพดีมาก เพราะเดิมเคยมีนักศึกษารวมประมาณ 20,000 คน แต่ขณะนี้รับกันมากถึง 50,000 คน หรือกรณีมหาวิทยาลัย ขนาดเล็กรับนักศึกษาจำนวน 3,000 คน ก็ขยายเพิ่มตัวเกือบ 10,000 คน ทำให้สิ่งที่ตามมา คือ ทั้งมหาวิทยาลัยของรัฐและเอกชนที่ปรับตัวไม่เท่ากันกำลังจะตาย จึงเกิดปรากฏการณ์หนีตายโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชนขนาดเล็ก 5-6 แห่ง ก็แทบไปไม่รอด การที่มหาวิทยาลัยขยายตัวอย่างไร้ทิศทางดังกล่าว ส่งผลทำให้คุณภาพย่ำแย่ลง ซึ่งเป็นเรื่องที่สภามหาวิทยาลัยต้องรับผิดชอบ” (มติชน : 21 กรกฎาคม 2553, หน้า 22)

ด้วยสภาพการแข่งขันของมหาวิทยาลัย ในขณะนี้ย่อมเป็นที่แน่นอนว่า ทุกมหาวิทยาลัย คงจะไม่หยุดนิ่งที่จะพัฒนาให้เป็นมหาวิทยาลัยชั้นนำของปวงชนอย่างแท้จริง แต่การที่มหาวิทยาลัยจะเดินไปสู่ดวงดาว หรือเป็นมหาวิทยาลัยเพื่อปวงชนได้อย่างแท้จริงนั้น มหาวิทยาลัยต้องมีการปฏิรูปตนเองกันใหม่ โดยเฉพาะอธิการบดีและผู้ให้บริการต้องแสดงวิสัยทัศน์และความสามารถให้ประจักษ์ ที่สำคัญต้องผลักดันให้เกิดการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ซึ่งผู้บริหารมักจะชูประเด็นในการแสดงตนก่อนเข้ารับการสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งอธิการบดี จนติดตาและชินหูของผู้สนใจที่ว่า ***“จะบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาล โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน”*** คำพูดเหล่านี้กลายเป็นค่านิยมและแฟชั่นของคนที่จะเข้าไปเป็นผู้นำในองค์กร โดยเฉพาะในมหาวิทยาลัยแต่ในทางกลับกัน บุคคลเหล่านั้น (อธิการบดี) ได้เคยย้อนกลับไปดูสิ่งที่เคยพูด และสิ่งที่ทำอยู่ว่าเป็นจริงตามคำดังกล่าวหรือไม่

มหาวิทยาลัยจะขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและอุดมการณ์ได้หรือไม่อย่างไร แน่นอนปัจจัยที่สำคัญ คือ ผู้บริหาร โดยเฉพาะอธิการบดีจะต้องเก่ง ดี มีคุณภาพ กล้าคิด กล้าทำ กล้าตัดสินใจในสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษาและประเทศชาติเหนือสิ่งอื่นใด อธิการบดีที่ดีในวันนี้ต้องมีความพอเพียงหรือใช้หลักการบริหารจัดการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาร่วมด้วยก็จะทำให้มหาวิทยาลัยมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น พร้อมกับจะต้องไม่เข้าไปครอบงำการปฏิบัติหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัย เพื่อให้ได้มาในสิ่งที่ตนเองและทีมผู้บริหารต้องการ

การได้มาซึ่งอธิการบดีของแต่ละที่ ก็ไม่เหมือนกัน ถึงแม้ส่วนใหญ่จะคล้ายกัน แต่การมีส่วนร่วมก็ต่างกัน ทั้งนี้เพราะพระราชบัญญัติของแต่ละมหาวิทยาลัยมีความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของการได้มาซึ่งผู้นำมหาวิทยาลัยที่เห็นชัดคือ มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ประชากรภายในทุกภาคส่วนล้วนแล้วแต่ได้เข้าไปหยิบหรือคัดสรรบุคคลเข้าไปเป็นผู้นำ แต่ในทางกลับกันหลายมหาวิทยาลัยบอกว่าแนวคิดอย่างมหาวิทยาลัยรามคำแหงไม่เหมาะกับมหาวิทยาลัยตนเอง การเลือกตั้งเป็นการทำให้เกิดความแตกแยกแต่เท่าที่เห็นสังคมประชาธิปไตยส่วนใหญ่ก็มีการเลือกตั้งผู้นำและผู้แทนทั้งสิ้น หรือบางมหาวิทยาลัยเมื่อจะมีการสรรหาอธิการบดีปรากฏว่า ประชาคมกลับไม่สนใจเข้าไปมีส่วนร่วมในการที่จะแสดงออกต่อการได้มาซึ่งผู้นำ เพราะบางมหาวิทยาลัยประชาคมทราบกันล่วงหน้าว่าสภามหาวิทยาลัยจะบล็อกหรือหยิบรายชื่อบุคคลใดขึ้นดำรงตำแหน่งดังกล่าว

อย่างไรก็ตามเมื่อรัฐบาลมีแนวคิดในการปฏิรูปประเทศไทย วันนี้มหาวิทยาลัยก็คงต้องถึงเวลาปฏิรูปตนเองเช่นเดียวกัน สิ่งที่ปรากฏให้เห็นชัดเจนคือ ข้อเสนอแนะของ ***นพ.ประเวศ วะสี ประธานคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป*** ที่ได้กล่าวปาฐกถาพิเศษเรื่อง ***“ร่วมสร้างประเทศไทย:ปฏิบัติการโดยมหาวิทยาลัยแก้วิกฤต”*** ในเวทีระดมความคิดเห็นเพื่อร่วมสร้างประเทศไทยน่าอยู่ต่อหน้านายกรัฐมนตรี อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ และบรรดาผู้บริหารองค์กร ผู้บริหาร

มหาวิทยาลัยจำนวนมากเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม 2553 ซึ่งความตอนหนึ่ง นพ.ประเวศ ได้เรียกร้องให้มหาวิทยาลัยกว่า 100 แห่ง รวมพลังกันแก้ไขวิกฤตชาติโดยต้องพลิกมุมมองทางวิชาการสู่มุมมองทางสังคม ควรเข้ามามีส่วนร่วมในการสังเคราะห์และกำหนดนโยบายสาธารณะ เพราะเป็นเรื่องที่กระทบกับทุกองคาพยพของสังคม ที่ผ่านมามหาวิทยาลัยอาจคุ้นเคยกับการสอนวิชาการ แต่ต่อไปต้องเปลี่ยนมุมมองเพื่อหาวิธีไขกุญแจปลดล็อคเพื่อเปิดพลังของสังคมแก้วิกฤตชาติ ฯลฯ (มติชน : 3 สิงหาคม 2553, หน้า 5)

นอกจากนั้นที่น่าสนใจ นพ.ประเวศ วะสี ได้บรรยายพิเศษในหัวข้อ ***"ปฏิรูปประเทศไทยจากรากฐาน"*** ในเวทีโครงการ ***"ผู้นำ – นำการเปลี่ยนแปลง"*** ซึ่งจัดโดยเครือบริษัทมติชน จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2553 มีประเด็นที่น่าสนใจที่เกี่ยวกับการปฏิรูปมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งมีการยกตัวอย่างเรื่องระบบการศึกษาตอนหนึ่งว่า ***"สิ่งที่มหาวิทยาลัยควรทำคือ ควรส่งนักศึกษาไปอยู่กับชาวบ้านหลังละ 1 คน ไม่ใช่ตั้งค่ายพัฒนา แต่ต้องไปอยู่กับชาวบ้านเพื่อซึมซับวัฒนธรรม ทำให้เด็กเกิดความมีจิตสำนึก ซึ่งมีพลังมากกว่ารู้และปกครอง อย่ากลัวเด็กไปลำบาก เพราะการศึกษาเอาเด็กขังไว้กับตำรา เมื่อได้สัมผัสประสบการณ์ชีวิตจะเกิดประสบการณ์ใจถึงใจ เพราะนักศึกษาจะเป็นตัวเชื่อ ครู อาจารย์ พ่อแม่ เมื่อเห็นชาวบ้านทำแผนชุมชนจะได้ความรู้ ขณะเดียวกันก็เอาความรู้เรื่องเทคโนโลยีที่เด็กมีอยู่ไปเชื่อมโยงเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างบูรณาการ หากทำได้จริงจะเห็นผลภายใน 4 – 5 ปี"*** (มติชน : 8 สิงหาคม 2553, หน้า 2)

อย่างไรก็ตามวันนี้ผู้เขียนเชื่อว่า เมื่อโลกเปลี่ยน สังคมเปลี่ยน มหาวิทยาลัยต่างๆ ก็คงจะเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงด้วยการปฏิรูปตนเอง ซึ่งการปฏิรูปต้องเป็นไปตามอุดมการณ์และจิตวิญญาณของชาวมหาวิทยาลัยทั้งมวลนั่นเอง ผู้ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการร่วมคิดร่วมสร้างกับการปฏิรูปมหาวิทยาลัยในวันนี้ อีกองค์กรหนึ่งที่ไม่ควรจะมองข้ามและมีความสำคัญ คือ สภามหาวิทยาลัยและ สภาคณาจารย์ และข้าราชการตลอดจน องค์การนักศึกษาของทุกมหาวิทยาลัย แต่แน่นอนระหว่าง 3 องค์กรดังกล่าว น้ำหนักและความเชื่อมั่นของสังคมน่าจะมุ่งไปที่สภามหาวิทยาลัย และสภาคณาจารย์มากกว่า เพราะองค์กรดังกล่าวได้จัดตั้งขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติของแต่ละมหาวิทยาลัยอย่างชัดเจน และก่อนหน้านี้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ร่วมกับที่ประชุม ประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย (ปอมท.) และสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาแห่งประเทศไทยจะจัดประชุมวิชาการประจำปี 2553 เรื่อง ***"การปฏิรูประบบอุดมศึกษาไทย : ฤๅจะเป็นความฝัน"*** ซึ่งในเวทีการประชุมดังกล่าวมีเนื้อสาระที่น่าสนใจเพื่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยที่หลากหลาย และมีประโยชน์ต่อการปฏิรูปมหาวิทยาลัยไม่น้อย

เมื่อมีการพูดถึงการปฏิรูปประเทศไทยกับการปฏิรูปมหาวิทยาลัยมักจะมีคำถามว่า การปฏิรูปส่วนไหนยากง่ายกว่ากัน แน่นอนคำตอบน่าจะบอกว่า ปฏิรูปมหาวิทยาลัยน่าจะง่ายกว่าเป็นไหนๆ ซึ่งที่สำคัญคือผู้มีส่วนร่วมและผู้รับผิดชอบต้องพร้อมใจและใจกว้างพอที่จะก้าวให้ผ่านพ้นวิกฤตและความจำเจบางอย่าง ในสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารต้องร้องเพลงใจไม่ด้านพอ และไม่ดื้อดึง ผู้บริหารควรพร้อมที่จะถอดใจออกมากองตรงหน้าภาคีประชาคมแล้วถกประเด็นกันว่า ถึงเวลาปฏิรูปบ้านตนเองอย่างไร และอย่าลืมว่าวันนี้หากไม่ฝ่าวิกฤตที่เป็นอยู่ในมหาวิทยาลัย อนาคตวิกฤตต่างๆ ซึ่งนับวันจะยิ่งหมักหมม และมากขึ้นก็กลายเป็นดินพอกหางหมู

วิกฤตต่างๆ ที่ปรากฏอยู่ในมหาวิทยาลัย นักวิชาการชื่อดังอย่าง ***ศ.ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ รองอธิการบดีฝ่ายวิจัยมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต*** ชี้ให้เห็นว่า การปฏิรูปอุดมศึกษาในปัจจุบันจะต้องก้าวพ้นวิกฤต 7 ประการ ได้แก่

(1) การขาดทิศทาง นโยบาย และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าอุดมศึกษาไทยควรจะเป็นไปในทางใด จะใช้อุดมศึกษาเพื่อ

กุญแจของการปฏิรูประบบอุดมศึกษาคือ
การปรับเปลี่ยนมหาวิทยาลัยที่เอาความรู้เป็นตัวตั้ง
(Knowledge Oriented University)
ไปเป็นมหาวิทยาลัยที่เอาปัญญาเป็นตัวตั้ง
(Wisdom Oriented University)

พัฒนาประเทศอย่างไร รัฐและเอกชนจะแบ่งกันรับผิดชอบอย่างไร

(2) ตัวใครตัวมัน ต่างคนต่างอยู่ และเอาตัวรอดกันเอง แม้สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันมีอิสระ มีเสรีภาพมากขึ้น แต่ผลที่ตามมา คือ ต่างคนต่างอยู่ แข่งขันกันเอง ความร่วมมือกันมีไม่มากนัก

(3) ขาดความร่วมมือทำให้มีการเปิดหลักสูตรที่ซ้ำซ้อนกันมากขึ้นทำให้เกิดการสูญเปล่า บางโปรแกรมเป็นประโยชน์กับสังคมไม่มากเท่าที่ควร

(4) การดูแลในเชิงคุณภาพไม่ได้ผลเท่าที่ควรทำให้บัณฑิตไม่มีคุณภาพอย่างที่ควรจะเป็น ขาดการดูแลแม้สถาบันจะมีอำนาจในการดูแลโดยตรงแต่ระบบสภาในปัจจุบันที่มีลักษณะเป็นกรรมการสูงก็ไม่สามารถดูแลคุณภาพได้เต็มที่

(5) ไม่เชื่อมโยงกับสังคมเท่าที่ควร การรับรู้และความผูกพันกับสังคมมีน้อย การเรียนรู้ไม่ทันสังคมในขณะที่สังคมมีปัญหาแต่มหาวิทยาลัยไม่มีคำตอบให้ความเป็นผู้ที่กล้าเปลี่ยนแปลงโลกเข้าสู่ยุคใหม่ แต่มหาวิทยาลัยยังมีการปรับตัวค่อนข้างน้อย

(6) มุ่งประโยชน์ธุกิจมากกว่าวิชาการในการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยหรือบุคลากรหลายโครงการ มุ่งประโยชน์ในทางธุรกิจสูงกว่าวิชาการทำให้ความเข้มแข็งทางราชการลดน้อยลงไป

(7) ระบบธรรมาภิบาลยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควร การบริหารจัดการสถาบันอุดมศึกษายังมีลักษณะตามประสบการณ์สูง หลักการบริหารอุดมศึกษาหรือธรรมภิบาลไม่ได้ให้ความสนใจเท่าที่ควร

ในปัจจุบันจะเห็นได้ว่ามหาวิทยาลัยไทยจะมีลักษณะบริโภคตามกระแสโลกาภิวัตน์ไปเรื่อยๆ ทำให้ละเลยหน้าที่หลักของมหาวิทยาลัย การปฏิรูปอุดมศึกษาในอนาคตต้องกลับไปฟื้นจิตวิญญาณของมหาวิทยาลัย คือ การแสวงหาการค้นคว้าความรู้ใหม่ๆ เพื่อประโยชน์สุขของบุคลากรและแก้ปัญหาของสังคมไปพร้อมกัน ซึ่งเป็นสิ่งที่มหาวิทยาลัยควรให้ความสำคัญอย่างจริงจัง (มติชน : 28 กรกฎาคม 2553, หน้า 23)

จากแนวคิดของบุคลากรต่างๆ ที่หยิบยกมานำเสนอนั้นคงเป็นประจักษ์แล้วว่าถึงเวลา ที่มหาวิทยาลัยต้องขับเคลื่อนเพื่อการปฏิรูปตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่ปล่อยให้เป็นปัญหาจนต้องทำให้สังคมดูแคลนและขาดความน่าเชื่อถือ

ผู้บริหารตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะสภามหาวิทยาลัย ทุกมหาวิทยาลัยคงต้องกลับไปทบทวนบทบาทและแสวงหาแนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยให้มั่นคงและยั่งยืนในเชิงวิชาการตลอดจนการวิจัยการบริการวิชาการและการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมหรือด้านอื่นๆที่เห็นสมควร

วันนี้ผู้บริหารมหาวิทยาลัยบางแห่งโดยเฉพาะมหาวิทยาลัยน้องใหม่และมหาวิทยาลัยเล็กๆ อย่าเพิ่งไปคิดแสวงหาแนวทางที่จะเชิญชวนประชาคมนำมหาวิทยาลัยออกนอกระบบเพื่ออำนาจของตนเองและพวกพ้อง เพราะคำกล่าวที่บอกว่าเพื่อความคล่องตัวเพื่อคุณภาพของงานอย่าเพิ่งเสียเวลาคิดตอนนี้เพราะวันนี้สังคมกำลังต้องการให้มหาวิทยาลัยปฏิรูปเพื่อการพัฒนาสังคมแห่งอนาคตที่ยั่งยืน และที่สำคัญเหนือสิ่งอื่นใด ผู้บริหารตลอดจนสภามหาวิทยาลัยต้องบริหารจัดการภายใต้หลักธรรมาภิบาลและหลักของความพอเพียงมีความพอประมาณ มีเหตุผลและมีภูมิคุ้มกันที่ดีถ้าทำได้เช่นนี้ การปฏิรูปก็จะเป็นผล

คดีปกครองเกี่ยวกับมหาวิทยาลัย : การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัย

ดร. กมลินทร์ พินิจภูวดล
สถาบันคลังสมองของชาติ มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย

สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่ควบคุมดูแลกิจการทั่วไปของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะเกี่ยวกับผู้บริหารในมหาวิทยาลัย สภามหาวิทยาลัยมีอำนาจหน้าที่พิจารณาสรรหา แต่งตั้งและพิจารณาถอดถอนอธิการบดี รองอธิการบดี คณบดี ผู้อำนวยการตามที่กำหนดในพระราชบัญญัติจัดตั้งมหาวิทยาลัย และตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยดังกล่าว ให้เป็นอำนาจหน้าที่ของสภามหาวิทยาลัยออกข้อบังคับของมหาวิทยาลัยว่าด้วย "หลักเกณฑ์และวิธีการสรรหา..." การสรรหาผู้บริหารมหาวิทยาลัยจึงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนด หากกระบวนการสรรหามิได้เป็นไปตามกฎหมายกำหนดอย่างเคร่งครัด อาจเป็นผลให้การสรรหาไม่ชอบด้วยกฎหมายได้ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหายอันเนื่องมาจากการสรรหาอาจนำเรื่องไปฟ้องคดีต่อศาลปกครอง สภามหาวิทยาลัยในฐานะองค์กรสูงสุดที่มีหน้าที่พิจารณาสรรหา แต่งตั้งผู้บริหารมหาวิทยาลัยอาจจะตกอยู่ในฐานะผู้ถูกฟ้องคดีด้วยสาเหตุต่างๆ เช่น การดำเนินการสรรหาของสภามหาวิทยาลัยเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งแต่งตั้งของสภามหาวิทยาลัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย การที่สภามหาวิทยาลัยมีมติแต่งตั้งคณะกรรมการสรรหาไม่ชอบด้วยกฎหมาย เป็นต้น

ในคดีที่ฟ้องเกี่ยวกับการดำเนินการสรรหาไม่ชอบด้วยกฎหมายนั้น มีประเด็นเรื่อง**การได้มาซึ่งชื่อของผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือคณบดี** โดยตามประกาศหรือข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาอธิการบดีหรือคณบดีของมหาวิทยาลัยทุกๆ แห่งมักจะกำหนดเปิดโอกาสให้บุคลากรในมหาวิทยาลัยหรือในคณะได้มีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางในการเสนอชื่อผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือคณบดีด้วย ซึ่งไม่ได้หมายความว่า ผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อหรือการหยั่งเสียงจากบุคคลากรในมหาวิทยาลัยหรือคณะที่มีความถี่มากที่สุดหรือคะแนนนิยม (Popular vote) เป็นผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือคณบดี เนื่องจากต้องพิจารณาคุณสมบัติอื่นๆ และไม่มีลักษณะต้องห้ามตามที่กำหนดในข้อบังคับของมหาวิทยาลัยประกอบด้วย ศาลปกครองสูงสุดได้เคยวางบรรทัดฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ ดังนี้

คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. ๑๗๘/๒๕๕๓[1]

คดีนี้ผู้ฟ้องคดีฟ้องว่า ผู้ฟ้องคดีเป็นผู้สมัครเข้ารับการสรรหาเพื่อดำรงตำแหน่งอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ (มหาวิทยาลัย...) ในการสรรหาอธิการบดีครั้งนี้มีผู้สมัครเข้ารับการสรรหา ๕ คน โดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ (คณะกรรมการสรรหาอธิการบดีมหาวิทยาลัย...) ได้ให้ผู้สมัครแถลงนโยบายและวิสัยทัศน์ต่อคณะบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๙ โดยไม่มีการซักถาม กับได้ทำการหยั่งเสียงบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๙ และพิจารณากลั่นกรองตัวบุคคลเพื่อนำเสนอผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ (สภามหาวิทยาลัย...) โดยไม่นำผลคะแนนจากการหยั่งเสียงบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้สรุปผลการสรรหาว่า ผู้ฟ้องคดีอยู่ในลำดับที่ ๑ ศาสตราจารย์ ดร. ธ ... อยู่ในลำดับที่ ๒ รองศาสตราจารย์ ว... อยู่ในลำดับที่ ๓ แล้วเสนอต่อผู้ถูกฟ้อง

[1] ดูคำพิพากษาฉบับเต็มที่
http://court.admincourt.go.th/ordered/Attach/53_pdf/1-2-53-178.pdf

คดีที่ ๒ ในการประชุมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ครั้งที่ ๓/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติให้ลงมติเป็นการลับโดยถือเอาคะแนนข้างมากไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการที่เข้าประชุม โดยไม่ได้ให้กรรมการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ แสดงความคิดเห็นวิเคราะห์ผู้ถูกเสนอชื่อต่อที่ประชุม และไม่ได้นำเอาคะแนนหยั่งเสียงบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ มาเป็นองค์ประกอบในการพิจารณาลงมติ ในที่สุดผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติลงคะแนนให้ รองศาสตราจารย์ ว... ได้ ๑๙ เสียง ผู้ฟ้องคดีได้ ๑๐ เสียง และ ศาสตราจารย์ ดร. ธ... ไม่ได้เสียง โดยที่ประชุมของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติและให้นำความกราบบังคมทูลฯ เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรองศาสตราจารย์ ว... ให้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ผู้ฟ้องคดีเห็นว่าการหยั่งเสียงการสรรหาอธิการบดีของบุคลากรในมหาวิทยาลัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จัดให้มีการหยั่งเสียงครั้งที่ ๑ เมื่อวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ ถึงวันที่ ๑ มีนาคม ๒๕๔๙ ปรากฏว่า ผู้ฟ้องคดีได้รับการเสนอชื่อมากเป็นอันดับหนึ่ง ครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๔๙ เป็นการหยั่งเสียงคัดผู้สมัครออกให้เหลือ ๓ คน ผู้มีสิทธิหยั่งเสียงมี ๔,๕๗๑ คน ผู้มาใช้สิทธิ ๓,๓๖๓ คน ผู้ฟ้องคดีได้คะแนน ๒,๕๔๗ เสียง ส่วนรองศาสตราจารย์ ว... ได้ ๑,๖๒๖ เสียง แต่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ไม่นำคะแนนดังกล่าวมาประกอบการพิจารณา การกระทำของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ และผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการสรรหาอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ดังกล่าว จึงเป็นการกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขอให้ศาลมีคำพิพากษาหรือคำสั่งเพิกถอนมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ในการประชุมครั้งที่ ๔/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๙ และมติของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ในการประชุมครั้งที่ ๓/๒๕๔๙ เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๔๙

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งสามให้การว่า การสรรหาผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ นั้น ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ มีมติให้แต่งตั้งผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ทำหน้าที่ดำเนินการสรรหาโดยใช้หลักเกณฑ์การสรรหาอธิการบดี ตามประกาศของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เรื่อง ข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาอธิการบดี พ.ศ. ๒๕๔๕ ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ดำเนินการสรรหาและสรุปความเห็นเป็นเอกฉันท์ให้เสนอชื่อบุคคลผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีจำนวน ๓ ชื่อต่อผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ เพื่อดำเนินการต่อไป ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ได้พิจารณาสรรหาผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดี โดยผลการลงมติลับจากกรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้เข้าร่วมประชุมทั้งหมด ๒๙ คน ปรากฏว่า รองศาสตราจารย์ ว... ได้ ๑๙ เสียง ผู้ฟ้องคดีได้ ๑๐ เสียง และ ศาสตราจารย์ ดร. ธ ... ไม่ได้เสียง ที่ประชุมจึงมีมติเห็นชอบเป็นเอกฉันท์โดยไม่มีผู้ใดโต้แย้งให้ดำเนินการเพื่อนำความกราบบังคมทูล เพื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ แต่งตั้งรองศาสตราจารย์ ว... ดำรงตำแหน่งอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ต่อไป ข้ออ้างของผู้ฟ้องคดีเกี่ยวกับการหยั่งเสียงในการสรรหาผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีนั้น (...) ไม่ได้มีข้อบังคับข้อใดกำหนดให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ ต้องคัดเลือกผู้ที่ได้คะแนนการหยั่งเสียงมากที่สุดให้เป็นผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดี ทั้งนี้การคัดเลือกผู้ดำรงตำแหน่งอธิการบดีของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ไม่อาจใช้ผลการเลือกตั้งของบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ พิจารณาเพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องมุ่งหมายให้ได้บุคลากรที่สามารถปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของอธิการบดีตามที่กำหนดไว้ในมาตรา ๒๒ (๑) ถึง (๕) แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัย...ซึ่งมีทั้งการบริหารกิจการของมหาวิทยาลัยของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ การควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ทรัพย์สิน ฯลฯ และมีคุณสมบัติรวม ๙ ข้อ ที่ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๒ กำหนด

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า การจัดให้มีการลงคะแนนเพื่อหยั่งเสียงโดยบุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ ทำให้ผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ ได้ข้อมูลเกี่ยวกับความนิยมของผู้สมัครแต่ละคน ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้การพิจารณากลั่นกรองผู้เข้ารับการสรรหาทั้ง ๕ คนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตามเจตนารมณ์ของข้อบังคับว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการสรรหาอธิการบดี พ.ศ. ๒๕๔๕ การดำเนินการของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ จึงชอบด้วยกฎหมายแล้ว การหยั่งเสียงเป็นการดำเนินการโดยผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ เพื่อนำมาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๓ โดยไม่มีระเบียบหรือกฎเกณฑ์การสรรหาให้ถือผลการหยั่งเสียงเป็นเกณฑ์การตัดสินว่าบุคคลที่ได้รับคะแนนเสียงสูงกว่าจะเป็นผู้ชนะการสรรหา และในการหยั่งเสียงกำหนดให้บุคลากรของผู้ถูกฟ้องคดีที่ ๑ เสนอชื่อผู้ที่เห็นว่าสมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีจำนวนไม่เกิน ๒ ชื่อ ทำให้บางคนเสนอชื่อผู้สมัครเพียงชื่อเดียว บางคนเสนอ ๒ ชื่อ ผลการนับคะแนนหยั่งเสียงของผู้สมัครแต่ละคนจึงไม่อาจนำผลมาชี้ขาดกันได้ และการได้คะแนนหยั่งเสียงสูงกว่าไม่อาจฟังว่า เป็นผู้มีคุณสมบัติเหมาะสมที่จะได้รับการคัดเลือกเป็นอธิการบดี เนื่องจากอธิการบดีเป็นผู้บริหารต้องรับผิดชอบการบริหารงานของมหาวิทยาลัย การคัดเลือกบุคคลที่สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีจึงต้องพิจารณาคุณสมบัติทั้งความสามารถในด้านการบริหารงาน ความเป็นผู้นำ การมีวิสัยทัศน์ ความประพฤติ ตลอดจนความรู้ความสามารถทางวิชาการมิใช่พิจารณาจากผลคะแนนหยั่งเสียงเพียงอย่างเดียว

จากคำพิพากษาของศาลปกครองดังกล่าว น่าจะเป็นหลักเกณฑ์ได้ว่า การได้มาซึ่งชื่อของผู้สมควรดำรงตำแหน่งอธิการบดีโดยวิธีการหยั่งเสียง คือ การสำรวจความนิยมในตัวบุคคลหลายคนที่เข้ารับการหยั่งเสียงโดยอาศัยประวัติ คุณสมบัติ คุณลักษณะ และอื่นๆ โดยเอาคะแนนเสียงเป็นตัววัดความนิยม (Popularity) หากถือเอาผู้ได้คะแนนหยั่งเสียงสูงสุดเป็นผู้มีสิทธิได้รับการแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแล้ว การหยั่งเสียงจะกลายเป็นการเลือกตั้งไป แต่ถ้าเพียงแต่เอาคะแนนหยั่งเสียงไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งประกอบกับคุณสมบัติ คุณลักษณะ ความเหมาะสม วิสัยทัศน์ ความสามารถ ศักยภาพการบริหารหรือปฏิบัติงานในตำแหน่งที่จะแต่งตั้งแล้ว การหยั่งเสียงก็เป็นเพียงวิธีการหาข้อมูลประกอบการพิจารณาเท่านั้น

การหยั่งเสียงในการสรรหาอธิการบดีหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัยในมหาวิทยาลัยไม่ใช่การเลือกตั้ง และไม่มีการกำหนดให้ผู้ที่ได้รับคะแนนหยั่งเสียงสูงสุดเป็นผู้มีสิทธิเข้าดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัย ผู้ที่ดำรงตำแหน่งอธิการบดีหรือผู้บริหารมหาวิทยาลัยคือผู้ที่ได้รับการพิจารณาแล้วว่าเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสม และเป็นประโยชน์แก่การบริหารงานและบริการสาธารณะของมหาวิทยาลัย เป็นผู้ที่ต้องรักษาผลประโยชน์โดยรวมของมหาวิทยาลัย มิใช่เป็นตัวแทนเพื่อปกป้องผลประโยชน์และดูแลทุกข์สุขของกลุ่มบุคคลใด เหมือนกับผู้ที่ดำรงตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งแต่ประการใดไม่

สกอ. สนับสนุนการนำกรอบมาตรฐานคุณวุฒิไปสู่การปฏิบัติ

รองศาสตราจารย์กำจร ตติยกวี รองเลขาธิการคณะกรรมการการอุดมศึกษา กล่าวในการเป็นประธานเปิดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เรื่อง **"กรอบมาตรฐานคุณวุฒิ : การเขียนและการประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่ดี"** ว่า สถาบันอุดมศึกษามีหน้าที่หลักที่สำคัญประการหนึ่งคือการผลิตบัณฑิต ซึ่งขณะนี้ต้องเผชิญกับปัจจัยทั้งภายนอก ภายในที่มีผลกระทบต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะการรวมตัวเป็นประชาคมอาเซียนในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งจะส่งผลต่อการเคลื่อนย้ายเพื่อแลกเปลี่ยนนักศึกษา อาจารย์และนักวิจัยได้โดยสะดวก เป็นการเปิดเสรีการค้าบริการด้านการศึกษาที่นำไปสู่การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ภาษา ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมระหว่างประเทศสมาชิก จึงมีผลกระทบโดยตรงต่อกระทรวงศึกษาธิการและสถาบันการศึกษา ที่ถูกฝากความหวังให้เป็นแหล่งบ่มเพาะปัญญาสำหรับคนรุ่นใหม่ก่อนเข้าสู่โลกของการทำงาน

"การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นระบบที่มีการเรียนการสอน และการวิจัยในศาสตร์และวิทยาการชั้นสูงเพื่อให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถนำองค์ความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้โดยตรง ซึ่งหากได้มีการขับเคลื่อนสถาบันอุดมศึกษาตามกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาทั้ง 4 ประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2) พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3) พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4) พัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการใหม่ให้เป็นรูปธรรม จะส่งผลให้ประเทศมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพได้" รองเลขาธิการ กกอ. กล่าว

รองเลขาธิการ กกอ. กล่าวต่อไปว่า จากนโยบายของรัฐบาลที่เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่จึงกำหนดแนวทางการปฏิรูปเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ มีสมรรถนะ และความรู้ความสามารถ โดยมาตรการหลักสู่ความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนคือ การพัฒนากรอบมาตรฐานคุณวุฒิแห่งชาติ (National Qualifications Frame : NQF) ซึ่ง สกอ. ได้ดำเนินการในระดับอุดมศึกษา เรียกว่า กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualification Framework: TQF : HEd) หรือ TQF มีวัตถุประสงค์เพื่อรวมพลังผู้ที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกฝ่าย ทั้งผู้บริหาร คณาจารย์จากสถาบันอุดมศึกษาต่างๆ องค์กรวิชาชีพ ผู้ใช้บัณฑิต นักศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามาร่วมกันกำหนดคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ตามบริบทของสังคม และสามารถเทียบเคียงกับบัณฑิตของนานาชาติเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษานำไปเป็นเป้าหมายที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยที่สถาบันอุดมศึกษายังมีอิสระในทางวิชาการและสามารถเพิ่มเติมเอกลักษณ์หรือจุดเด่นของสถาบันที่แตกต่างไปจากสถาบันอื่นๆ ตามวิสัยทัศน์ พันธกิจ และภาระหน้าที่ของแต่ละสถาบันได้อย่างอิสระ

"หลักสูตรแนวใหม่ของสถาบันอุดมศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นมาตรฐานผลการเรียนรู้ของบัณฑิตเป็นสำคัญ และต้องมีกลไกในการบริหารจัดการปัจจัยนำเข้าอื่นๆ และกระบวนการจัดการศึกษาตลอดจนปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อให้บัณฑิตพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะและมาตรฐานผลการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ได้ โดยที่ สกอ. จะเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนประสาน และส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการได้ตามจุดมุ่งหมายของ TQF อย่างมีประสิทธิภาพและในการประชุมครั้งนี้ สกอ. ได้รับความร่วมมือจากกระทรวงศึกษาธิการและแรงงานสัมพันธ์ของประเทศออสเตรเลีย ช่วยจัดหาวิทยากรของออสเตรเลียเพื่อมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์เกี่ยวกับการเขียนและการประเมินมาตรฐานผลการเรียนรู้กับคณาจารย์ของไทย ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุมาตรฐานผลการเรียนรู้ (Learning Outcomes) ที่กำหนดไว้ได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้เชื่อว่า TQF จะเป็นกลไกที่จะก่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ในการปฏิรูปการเรียนการสอนเพื่อให้บัณฑิตมีคุณภาพและมาตรฐาน มีทักษะและสมรรถนะในการทำงานตามที่มุ่งหวังไว้ เป็นกำลังผลักดันให้ประเทศชาติมีขีดความสามารถในการเข่งขันทัดเทียมกับนานาชาติได้" รองเลขาธิการ กกอ. กล่าว

ที่มา : ฝ่ายประชาสัมพันธ์ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา
คอลัมภ์; ภาระกิจผู้บริหาร http://www.mua.go.th

2 กันยายน 2554

การสัมมนาครั้งที่ 7th Seminar Series มหาวิทยาลัยไทยบนเวทีโลก

"ระบบข้อมูลมหาวิทยาลัยเพื่อผู้บริโภค: University Information System for Consumers"

วันศุกร์ที่ 2 กันยายน 2554 เวลา 08.30-15.30 น.

ณ ห้องกมลทิพย์ 2 โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพฯ

ประเด็นที่น่าสนใจคือ

- ระบบข้อมูล: มิติหนึ่งของความรับผิดชอบต่อสังคมของมหาวิทยาลัย
- Voluntary System of Accountability and the College Portrait's Experiences
- Thai University Information Network (TUIN)
- Workshop ระหว่างมหาวิทยาลัยที่สนใจเข้าร่วมโครงการระบบข้อมูลเพื่อผู้บริโภค

การสมัครเข้าร่วมสัมมนา

ท่านสามารถดาวน์โหลดใบสมัครและดูรายละเอียดการชำระเงินลงทะเบียนได้ที่ www.knit.or.th

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่: คุณสุภาภรณ์ ภัทรพรชัยวัฒน์ และคุณรัชนี บุญพา

โทรศัพท์ : 02 640 0461 ต่อ 124 (คุณสุภาภรณ์) 122 (คุณรัชนี)

8-9 กันยายน 2554

การประชุมวิชาการระดับชาติประจำปี 2554 **"คุณภาพอุดมศึกษาไทยสู่สากล"**

ในวันที่ 8-9 กันยายน 2554 ณ ห้องรอยัล จูบิลี่ อาคารชาแลนเจอร์ อิมแพ็ค เมืองทองธานี

ท่านสามารถดาวน์โหลดใบสมัครและดูรายละเอียดการประชุมครั้งนี้ ได้ที่ www.mua.go.th

15 กันยายน - 27 ตุลาคม 2554

โครงการจัดตั้งสถาบันส่งเสริมธรรมาภิบาลมหาวิทยาลัย ภายใต้สถาบันคลังสมองของชาติ

มูลนิธิส่งเสริมทบวงมหาวิทยาลัย ขอเชิญสมัครอบรม

หลักสูตรธรรมาภิบาลเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษา รุ่น 6

ระหว่างวันที่ 15 กันยายน – 27 ตุลาคม 2554 เวลา 9.00 – 16.00 น.

ณ ห้องจามจุรี1 ชั้น M โรงแรมปทุมวันปริ๊นเซส ถนนพญาไท กรุงเทพฯ

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่: คุณฉันทลักษณ์ และคุณรัชนี

โทรศัพท์ : 02 640 0461 ต่อ 101 (คุณฉันทลักษณ์) 122 (คุณรัชนี)